

index si tenet officium suum impartiri non postulat ad utilitatem privatam. ut est textus notabilis in l. iij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. et ibi Bar. et ista opinio huiusmodi gl. et idem non in d. l. sancim. facit quod non. Inno. in c. ad n. f. ij. de iureiur. Et facit hoc dictum ad quoniam. Statuto cautum quod si iudex non finit quoniam infra certum terminum debeat solvere certam penam quod iudex non incidat in penam si non fuerit petita a partibus ut decidere infra terminum et hoc tenuit do. In. in. c. uenerabilis de iudi. quod non. et facit ista gl. ad aliam quoniam nunquid possit appellari a iudice si non condempnauit uictum in expensis in casu in quo non fuerint petite. do. de rota deci. c. cxi. multum singulariter dixerunt quod sic quidam non ex eis tenuerunt dicitur. In dicitur non facit gl. ista quod ex quo iudex non dicitur grauasse non dicitur esse locus appellationi. Et facit notabile dictum spe. i. ti. de offi. iudi. in. §. ipedit post p. ubi dicitur quod non potest appellari a iudice si non facit id quod potuit ex officio suo facere. imputari enim dicitur non postulat. et tene semper metum istam gl. quam comit sequitur docto. nostri. i. c. exceptione de excep. Et ego plene examio istam quoniam i. c. significauerunt de test. et dic ut ibi. In eadem gl. ibi poterunt isti iudices conueniri coram ordinariis. non gl. singulariter. nam facit ad questionem antiquorum nunquid delegatus deliquit in legatione sua possit conueniri coram ordinario loci. legitur antiqui hanc quoniam tractauerunt in auct. qua i. puincia. C. ubi de cri. agi oportet. Et Jo. an. hic et conclusio sit hec quod aut delegatus deliquit in non procedendo. et tunc quod solus excessit per papam in non parendo mandatis ipsius non potest per alium inferre punitionem. aut deliquit puerse agendo et tunc potest puniri per ordinarium loci quod non conuenit ut delegatus sicut ut criminosus. sicut dicit Jo. an. se non credere quod pedere coram eo possit conueniri coram ordinario saltem ubi ipeditur. procedere in ea sibi delegata. Nam respectu illius case dicitur et maior ordinario. ut in. c. studuisti de offi. dele. Plura gl. quero nunquid isti abutentes rescripto apostolico possint puniri criminaliter. nam hic solus impositus pena civilis seu cum agit civiliter. Inno. dicit quod sic. Isti enim qui tradunt litteras alijs eiusdem nominis et recipientes possunt puniri pena falsi sicut illi qui sibi supponunt partem alienam. ut in. l. falsi nominis. et in. l. qui falsam. ff. de falsis. Alij uero alii abutentes poterint puniri de crimine stellionat. et est crimine stellionat. cum delictum non sumit sibi specificum. de quo dicitur ut habet. ff. de cri. stellio. p. totum. p. B ego dicerem quod impositus scriptum apostolicum uel privilegium per surreptionem dolosam quod non solus puniit comodo scripti. sicut etiam poterit aliter puniri criminaliter. per hoc bonum textus in. l. si quis obrepsit. ff. de fals. et l. et si legibus. C. si ius uel utilitate publica. ubi uidetur expressum.

De consuetudine. Rica.

Hec Rica continuatur ad precedentia hoc ordine uisum est. Sed de iure scripto quod consistit in constitutionibus et in rescriptis merito subiicitur de iure non scripto quod consistit in consuetudinibus. Quid autem sit consuetudo uario modo diffinitur. habes bonum textum. Psidori in decre. ubi dicitur quod est quoddam ius moribus utentium approbatum quod pro lege suscipitur cum deficit lex. ut habet. i. di. consuetudo. Jo. an. ponit uarias diffinitiones in tractatu consuetudinis que posuit. i. i. h. ti. et in ceteris diffinitiones ponit diffinitiones. De rasani que uidetur placere Bar. in l. de quibus. ff. de legibus. ut dicamus quod consuetudo est quoddam ius quod est moribus seu usibus populi totius uel maioris partis ratione initiatum continuatum et consuetudinis legis habens auctoritatem. uel breuiter in Jo. an. Consuetudo est quoddam ius moribus illi introductum qui auctoritate publica leges condere potest. hec autem ultima diffinitio aliquantulum

potest calumniari per textum. i. c. si. j. eo. ubi patet quod consuetudo potest induci per canones per inferiores a papa et non inferioribus si potest edere legem seu statutum per canones. xxv. q. ij. institutionis et. j. de. ma. et obe. i. c. quod super his non Jo. an. in. c. si. de offi. archiepiscopi. et uidetur hoc mirabile sed uide quod circa hoc dicitur. i. d. c. si. Et continuatione rubricae et ex dictis diffinitionibus inferri ad quoniam quotidianam et notabilem. fuit compromissum in quosdam arbitros huiusmodi adiecto ut pronunciarerunt secundum iura. nunquid poterunt pronunciare secundum consuetudines et statuta loci. Quid de sacaria in quoniam statutorum dicitur fuisse determinatum quod non saltem secundum consuetudines et statuta iuri dicitur. mouet per auctoritatem psides. C. de episcopali audi. et p. l. rem non noua. C. de iudi. Et quod appellatio iuris intelligitur de iure communi romanorum in i. de iure na. gen. et ciui. i. §. sicut quod. et hoc dictum refert Jo. an. in addi. spe. in ti. d. arbitris. §. excipit v. ite quod corruptus. et sequitur ibi Jo. an. dicitur quod arbitri poterunt in ordinariis iudicij uti statutis et consuetudinibus loci ex quo respectu pronunciationis tantum fuit prius restricta ad ius sed si fuisset dictum ut deberet procedere et pronunciare secundum iura esset illud ualde periculosum quod et i. procedendo et pronunciando tenetur obseruare iura communi et non statuta uel consuetudines loci. hanc opinionem retulit et secutus fuit do. Cardinalis. j. co. ti. c. si. Sed dicitur reperi tenuisse do. Anto. in. c. quinta uallis de iureiur. et antequam cum uideretur hec opinio dicitur mihi plus placere. Et primo adduco quod. s. dixi uide sicut quod consuetudo est quoddam ius non scriptum. Et cum non sumus in materia odiosa uerba generalia debent uerificari in qualibet specie contenta sub genere ut i. c. scilicet de rescrip. cum ergo statuta et consuetudines sunt quod dicitur iura. ut. s. dixi ergo conuenit appellatio iuris. Et iura mandant iudicari secundum statuta et consuetudines locorum ut in. c. iij. de eo qui mittit. in pos. et in. c. illa. xij. di. et in. l. an in totum. C. de edictis priuatis cum si. ergo si isti arbitri pronunciant secundum consuetudines etiam iuri dicitur uide iudicare secundum iura. Ad idem bonum textum. i. c. ut li. penden. ubi dicitur de iure competere id quod competit de iure spali. Ad idem. c. l. i. principio d. pba. pro et sicut. c. humana i. v. idem iuris de elect. et i. d. c. iij. sed id quod statum dixi puto uerum maxime cum statuta locorum et consuetudines sunt ius civile. j. di. ius civile. et i. l. oes ppli. ff. de iusti. et iure. et ad. §. sicut quod. palle. potest uideri quod loquitur quod de unice iure dispositum est intelligenda. secus autem quod uerbum generale potest uerificari in qualibet specie sua quod tunc si apparet ratio restringendi genus ad certam speciem. Et et subtilius presuppósito quod appellatio iuris intelligitur de communi dicitur tamen satis pronunciat secundum ius communi ex quo ius communi mandatur seruari consuetudines. ar. optimus i. l. si ita scripsero. ff. de pdi. et demon. Et hec bene non quod faciunt ad multa aliqua tacta huiusmodi per doctorem super Rica expeditur i. c. ij. et in. c. ecclesia. s. de p. li. id dicit ut ibi.

Consuetudines potest legi duo bus modis et secundum primum et comit intellectum huiusmodi dicitur. Consuetudo inferens grauiam ecclesijs uel eis grauiosa non est. uel sicut aliam intellectum magis singulari. Consuetudo inferens grauiam ecclesijs dicitur iudicis officio tolli et non diuiditur. Non potest tene metum unam regulam generale et notabilem in fauorem ecclesiarum ut in earum prejudicium et grauiam non modicum consuetudo induci non possit. per quod arguo idem dicendum in statuto. nam consuetudo et statutum non differunt nisi sicut tacitum et expressum. quod in consuetudine interuenit tacitus consensus in statuto uero expressus. ut in. l. de quibus. ff. de legibus. Et pondera istum textum. quod loquitur generaliter nec restringit se ad consuetudinem contra libertatem ecclesie sed ponderat grauiam. et sic facit ut neque statutum neque consuetudo ecclesijs grauiosa teneatur. Et si queretur de ratione decidendi potest reddi duplex ratio.

Prima fauor religionis & ecclesiarum. ut i. l. sūt p̄sone. ff. de reli. et sup. fune. Secūda rō & subtilior. Cōsuetudo est quedā lex ut dixi. s. sup. Rīca s; lex d; esse rō nabilis & cōuenire finī eterno & sic religioni s; cōsuetudo grauiosa ecclīis ē p̄ fidē legis cū sit p̄ debitā religionē deo & sanctis. id cōsuetudo talis nō ualet. Et ex his uerificat̄ p̄ia lectura ut tex. iste intelligat̄ d̄ cōsuetudine abusiua que tāq̄ rōne carēs nūq̄ tenuit j. co. c. si. z. lxxvij. di. cor. epi. **S**ecūda lectura magis nōbilis que nō solz dari ad istū tex. est ut intelligat̄ q̄ p̄suetudo tenebat̄ iducta forte ex aliqua rōne seu necessitate que quidē p̄suetudo cū grauiamē iserat̄ ip̄s ecclīis d; ex officio iudicis tolli & cassari. & h̄ lectura magis cōuenit v̄bis lfe. nā appellatiōe cōsuetudinis intelligit̄ de ea que tenet & que iā p̄scripta ē ut nō. j. de elec. cum ana. **T**ert̄ tex. dicit q̄ d; remitti p̄side ratione n̄ra zc. que v̄ba clare sonāt ut iudicis officio remittant̄ illa. nō enī esset op̄ officio iudicis ul̄ remissione si cōsuetudo p̄orsus nulla esset & maxie h̄ p̄t̄ sustētari q̄ a p̄ncipio cōsuetudo n̄ erat̄ intantū grauiosa: s; ex p̄suetudo incepit̄ inducere grauiamē n̄ parū. nā tūc indubitanē dicendū ut iudicis officio. illa remittat̄. ad h̄ bon̄ tex. in similit̄ in. c. quāto de celi. z. i. c. suggestū. j. d̄ deci. nā iudex ex officio suo d; p̄uidē indēnitari ecclīaz. ut in. c. cū uenissent in si. de illi. facit̄ q̄ nō. i. l. iij. §. hoc aut̄ iudicū. ff. de dam. lsc. **E**t ex his habes declaratā secūda lec. z. facit̄ iste tex. s̄m utraq; lecturā p̄ quosdā rusticos nolētes soluere decimas ecclīe nisi p̄i aliquid mun̄ eis a p̄sbyro tradat̄. & ad hoc allegat̄ cōsuetudinē q̄ est p̄. c. de cimas el p̄io. xvi. q. vij. z. fuit̄ his dieb; & credo q̄ ad huc uigeat̄ disceptatio magna i castro **L**oziani inter plebanū illi; castri & hoies qui ex antiqua cōsuetudine dicunt q̄ ate solutionē decimarū d; dare p̄sbyr̄ certas libras carnū porcinaz cuiuslibet parochianorum. **S**ed quero nūquid dispositio hui; tex. uēdicet̄ sibi locū quoad ipsos clericos & eoz bona patrimonialia. **P**ost. uidet̄ uelle q̄ sic. nā super uerbo ecclīis ad dit̄ idē i clericis. alle. c. clericū. j. de iudi. **E**t p̄ hoc isert̄ do. **A**n. q̄ cōsuetudo nō ualet in graue p̄iudiciū bonoz patrimonialiu ip̄soz clericoz. unde queadmodū bona ecclīaz nō p̄t̄ collectari per laicos ita nec bona clericoz. gaudēt enī s; eoz eodē p̄uilegio cū reb; ecclīaz. ut nō. glo. i. c. ex l̄is de pigno. **S**ed in aduerte. nā hoc. hic nihil dicit̄ de patrimonio clericoz sed solū de clericis. & allegat̄ illud. c. clericū. q̄ quidez c. nō p̄bat nisi respectu p̄uilegij ip̄s clericis tributū in fauore totius ordinis clericalis nec ualet fundamētum q̄ gaudēt eodē p̄uilegio. **N**ā ip̄semet do. **A**n. firmat̄ regulā in p̄riū in. c. si diligētī de p̄script. ubi dicit̄ q̄ solū in casib; iure expressis gaudēt eodem p̄uilegio & hoc multi uoluerūt. ut dixi in. c. ecclīa. s. d̄ consti. fateor tamen q̄ collecta non potest imponi rebus patrimonialibus clericoz sed non per istuz tex. sed per. c. si. de uita & ho. de. ubi plene dixi et p̄ **H**ar. in. l. rescripto. ff. de mune. & ho. unde puto q̄ istud. c. non sit extendendum ad bona patrimonialia ip̄soz clericoz propter regulā superius alle. **T**ert̄ q̄ in similit̄ uidemus q̄ bona clericoz nō gaudēt eodē p̄uilegio cum ecclīis in p̄scriptiōe q̄ cōtra ecclīas nō currit p̄scriptiō nisi quadragenaria ut. j. de p̄scrip. in. c. de quarta. & in anē. quas actiones. C. de sacrosanc. ecclē. **S**ed cōtra bona patrimonialia clericoz currit p̄scriptiō sicut cōtra bona laicorum ut est glo. singularis. xvj. q. iij. possessiones. facit̄ quod nota. **J**o. an. in regula qui ad agēdum in mercu. hoc idem uidetur uelle aperte **J**o. an. in regula nemo potest in mercu. ubi format̄ questionem nūquid ualeat cōsuetudo ut canonicus possit testari de fructibus sue p̄bende percipiendis

post annum tempore mortis. & concludit q̄ sic & ita fuit approbatum per quandam extrauagan. ut nō. & ad istū tex. r̄ndet q̄ illa cōsuetudo p̄iudicat̄ successori in p̄benda & nō ecclīe & sic aperte uult ualere cōsuetudinem grauiosam cōtra clericos nedum in patrimonialibus sed etiā in redditibus eis debitis occasione ecclīe. **E**t tene hoc dictū mēti quia nō solt̄ allegari sed singulariter restringit̄ istū tex. **T**ert̄ offi. iudic; non ita p̄ouidet bonis patrimonialibus clericorum sicut ecclīarum hinc est q̄ in bonis patrimonialibus clericus non petit restitutionē in integrum ratione lesionis nec in redditib; ecclīarum eis debitis. ut sentit̄ gl. nō. in de. unica de in inte. resti. §. q̄l̄iter v̄. sed nūquid clericus ubi omnino uide z q̄ dixi de cōsuetudine grauiosa ecclīe nō intelligat̄ q̄ omnis cōsuetudo cōtra ecclīā reprobetur ratione cuius cuiq; grauiamē sed debet̄ intelligi q̄ affert̄ magnū grauiamē als tenet̄ cōsuetudo ad hoc. c. cū dilectus j. co. z. c. cū omnes de cōsti. z. c. abbate. j. de uerb. sig. facit̄ q̄ nō. **I**nno. in. c. q̄ sicut de elect. ubi nō. dicit̄ posse iudicē ex cōsuetudine ut ecclīa uacante canonici nō p̄cedant ad electionem nisi p̄ius morte p̄lati regi nūciata & postulato assensu regio de. p̄cedēdo ad nouā electionem q̄ nō. **N**icolaus abbas.

Litteris. **U**aleat cōsuetudo p̄ quā ecclīa acquirit dominium & possessionem rei sine solēnitare legali. uel sūma aliē z sic. **E**t cōsuetudine potest̄ introduci actus siue solēnitare per quem sine apprehensione reali transfertur possessio rei absentis & est casus singularis. & secunda pars ibi discretioni. **N**ota primo q̄ appellatione ecclīarum non ueniunt monasteria nec alia loca religiosa utputa hospitalia. nam tex. in uerbo discretioni ponit̄ ista ut diuersa & hoc uerū stricte sumpto uocabulo als secus de quo dic̄ ut legitur & nō. in. c. grandi de sup. ne. p̄cla. li. vj. z. l. iij. di. §. hac auctoritate. **N**ota secūdo ar. q̄ hospitalia & similia loca religiosa gaudēt p̄uilegio ecclīarum datus probat̄ in. l. omnia p̄uilegia. C. de sacrosanc. ec. ubi tex. & **H**ar. & tene hoc menti hinc dixi **J**o. an. i. c. ij. de in inte. resti. li. vj. q̄ hospitalia possunt petere restitutionem in integrum ratione lesionis sicut ecclīa. **N**ota tertio q̄ cōsuetudo potest̄ inducere aliquem actū per quem artificiosē transferatur possessio sine apprehensione corporali. nam de iure communi licet̄ possessio acquisita possit retineri solo animo non tamen potest̄ acquiri nisi interueniat actus corporalis. l. licet. C. de acqui. pos. nam dicitur possessio quasi pedum positio quia tunc naturaliter habetur cum pedibus calcatur. ut. l. j. ff. de acqui. pos. **E**t uide glo. in. c. conquestus. j. d̄ solo compe. sed cōsuetudo potest̄ inducere aliquam formam in signum tradite possessionis & iste est proprius casus istius capituli. **T**ert̄ nota ibi uidentur & audientium. q̄ ubi testes deponunt in actu perceptibili sensu uisus & auditus debent deponere in redditione cause per utrunq; sensuz. nam testis interrogatus quomodo scit̄ debet dicere quia uidi & audiui si res illa super qua d̄ponit̄ percipitur sensu uisus & auditus & idē dicas in reliquis sensibus. nam forma de qua hic p̄sistebat in dicendo & faciendo. nam uolens dare capiebat modicuz terre & dicebat do tali ecclīe talem possessionē meam pro remedio peccatoz meozū unde respectu uerboz requiritur sensus auditis sed respectu facti seu traditionis terre requirit̄ sensus uisus & sic habebant̄ isti testes deponere per utrunq; sensū & ad h̄ p̄t̄ allegari iste tex. & t; **J**o. an. & **H**os. dicit̄. n. **H**os. q̄ ubi q̄s h; deponere de actu inuisibili utputa super expressione uerbozū non est necesse q̄ testis deponat̄ d̄ uisu. unde ualet dictū testis qui solū audierit v̄ba licet̄ n̄ uiderit personā. & ponit̄ exēplū in. q.

in. q. facti. Quidam tabernarius subtraxerat ganece sue
furtive cyphū suū argenteū quem volebat restituere
nec in p̄ntia testū cōfiteri l̄z in p̄ntia ipsius mulieris
nō negauerit. mulier illa nōrū z quosdā alios testes
posuit post parietē z tabernariū calefactū iduxit ad
p̄stredū q̄ subtraxerat sibi taceā z p̄misit se restituē
quo audito mulier rogauit tabellionē z testes sup̄ cō
fessione tabernarij quasi uelit q̄ cōfessio p̄t probari
per testes licet ipsi nō uiderint personā loquētē qd̄ ē
notabile uerbū. Idem uoluit **Bar. p̄ glo. i. l. ij. §. la**
beo. ff. de aqua plu. ar. z facit ad qd̄em nūquid cec̄
possit deponere super uerbis p̄rabentū si habet no
tas illoz uoces. dic ut nō. in. d. §. labeo. z uide bonā
glo. in. c. testes. iij. q. ix. dixi plene in. c. cū causā. j. de
testibus. unō scias q̄ cōiter tenet per legistas q̄ speci
ale si in testō. nō enī ualet testimoniū nisi testes uide
rint z audierint testatorē loquētē. ut est **tex. i. l. si n̄**
speciali. C. d. testa. z h̄ ideo ut arbitror quia uox testa
toris propter infirmitatē solet mutari. in alijs autē ca
sibus fuit singularis opt. quozūdā modernozū in. d. l.
si nō specialī. q̄ dictū talis qui nō uidit p̄sonā nō ē
omnino integrū quia de facili p̄t decipi quis i uoce
z latius dico in. d. c. cū causam. **In gl. ij. i. fi. i. vbo**
consuetudines. aduerte ad finem gl. in eo q̄ dicit q̄
donatio ista ualebat etiā citra cōsuetudinem. nam ad
ducitur ad qd̄ez nūquid possessio cessante cōsuetudie
transferat in ecclesiam ex titulo habili ad ransfēdū
dominiū. hcc glo. potius sentit q̄ nō dū dicit q̄ uale
bat donatio z nihil dicit de translatione possessionis
claris sentit hcc glo. sequens. ppe finē in eo q̄ dicit
q̄ licet ecclesia nō apprehendat possessionē tamē ac
quirat dominiū rei sibi collate. z nō glo. illā sic intelle
ctam nam facit ad intellectū. l. fi. C. de sacrosanc. eccle.
nam per illam. l. ecclesia habet insignia p̄uilegia ut
ex solo titulo acquiratur sibi dominiū licet in p̄uato
nō acquiratur dominiū sine traditione possessionis
ut in. l. traditō. C. de pac. z in. l. quot. C. d. rei uē.
naz uidetur dicendū q̄ illa. l. fi. solū p̄uideat respectu
dominiū z non respectu possessionis. z hoc aperte uo
luit **Inno. hic dicens q̄ uigore huius consuetudinis**
ecclesia acquirere possessionē rei sibi donate et cōi
ter moderniores uidetur hoc dictū sequi. **Arch. tamē**
in. c. moderamine. xvj. q. j. multum instat z finali
ter uidetur concludere oppositūz sicut q̄ fauore ec
clesie transferatur etiā possessio. z adducit istū tex.
sed h̄ dictum certe mihi nō placet. z iste tex. probat
oppositū quia fūdat se super consuetudine. als enim
de nihilo prouideret iste tex. z hoc est tenendum. so
let tamen allegari unum dictum **Inno. in contrariū**
in. c. cum uenissent de resti. spo. ubi dicit speciale esse
in ecclesia ut si aliquid datur nomine possessionis
transferatur possessio. sed aliquid libri habent nomine
pensionis z ita habeo in lectura mea z uidetur meli⁹
conuenire illi littere que facta mentionem de pensio
ne. sed in eo q̄ dicit q̄ est speciale in ecclesia nō bene
loquitur quia cuilibet etiā p̄uato acquiratur pos
sessio si dño consentiēte uel possessore rei recepit pen
sionem ex illa re uigore locationis ut est glo. z **Bar.**
in. l. quāuis. ff. de acqui. pos. dico plene. in. d. c. cum
uenissent. Et ex his inferitur ad questionem nota
bilem z subtilem nunquid publiciana competat eccle
ante traditionem possessionis ex solo titulo habili ad
translationem dominiū. z est publiciana quoddaz re
medium introductum in fauorem illius qui habuit
rem ab eo quem putabat ueruz dñm cuz nō esset
dñs. nam si cadit a possessione cum nō possit rez uē
dicare quia nō est dñs potest agere publiciana z re
cuperare possessionē. z de hac publiciana hēs glo. la
tā in. c. abbate sane de re iudi. li. vj. z tex. cū glo. illi.
de ac. in. §. alie. z ff. de publiciana per totū. ipe i. ti.
de loca. i. §. nūc aliqua in. v. boni. tenet q̄ n̄ quia cū

illud sit remediū exorbitans a iure cōmuni nō debet
excedi. do. **In. dicit hic posse attentari cōtrarium qz**
regula iuris ciuilis est q̄ ubi ex p̄tractu cuz non uero
dño trāserat dominiū ex eo q̄ fuit cū eo qui putaba
tur dñs transferatur usucapiendū cōditio. ut in. l. clau
bus. ff. de cōtra. emp. **Sed alia regula habet q̄ ubi**
cōpetit usucapiendū cōditio datur publiciana. ff. de
publi. quāsi per totū. ergo ecclesie cōpetit publiciana
quasi rem habuit ab eo qui putabatur dñs qz si ha
buisset a uero dño habuisset dñiū. ut in. d. l. fi. C. de
sacrosan. eccle. **Et scias qz hanc opt. tenuit Inno. in**
c. in p̄sentia. s. de proba. licet ipse non allegatur: s̄
ego semper tenui primū dictū ut non cōpetat ecclesie
publiciana eo casu quo nō est trāslata possessio. mo
ueor primo per tex. expressum in. l. cū qui in fi. ff. de
publi. ubi dicit q̄ ad hoc ut cōpetat publiciana oportet
q̄ p̄cesserit p̄ctus habilis ad translationē domi
nij z q̄ fuerit tradita possessio z q̄ utroqz tempore
receptis habuerit bonā fidē. z licet in ecclesia ex titu
lo trāserat dominiū nō tñ possessio ut. s. dixi: ergo
n̄ p̄t cōpetere publiciana. moueor secūdo ex defectu
cause quare fuit introducta publiciana. nā p̄pter ma
ximā equitatē ne cadēs a possessione recepta bona fi
de omni remedio frustraret. ut in. d. §. alia. q̄ quidē
rō deficit in ecclesia eo casu quo nō ē adepta possio
nē. nec ob. motiū do. An. qz iura ciuilia introduce
rūt illas regulas habito respectu ad ius cōe qz domi
niū nō acquirūt p̄uato ex solo titulo s̄ oportet q̄ in
terueniat traditio possessionis ut in. l. traditionib⁹ p̄e
alle. unī sequebat necessario q̄ ex quo habuit possio
nem ab eo qui putabat dñs cōpetit sibi usucapiendū
p̄ditio s̄ h̄ nō p̄t cadē in ecclesia anq̄ h̄eat possessionē
z sine possessione nō p̄cedit usucapio. ut in regula si
ne possessione de re. iur. li. vi. ergo per p̄ns destruit se
cūda regula. qz nō possit p̄petere usucapio ergo nec
publiciana. fateor tñ q̄ in casu huius. c. ubi uigore cō
suetudinis acquirere possessionem sine traditione q̄
tūc si ecclesia habuisset rē a nō dño potuisset agere
publiciana si cecidisset a possessione tā habita. z h̄ dca
puto uerissima qd̄ nō. p̄ clariori intellectu. In gl.
fi. oppo. s̄ tex. in eo q̄ in fine inuit q̄ per istā solēti
tate trāserat possessio rei absentis sine apprehēsiōe
corporali. h̄ enī uidet̄ s̄. l. l. z. C. de acqui. pos. z. c. pa
storalis. j. de p̄uato. ubi p̄z q̄ sine apprehēsiōe corpo
rati nō trāserat possessio. nec ob. si dices q̄ in ecclesia
est sp̄ale qz ex solo titulo trāserat dominiū. ut in. d. l.
fi. qz ad trāslationē dominiū nō sequit̄ possessionis trā
latio. ut in. d. c. pastoralis. z in. c. cū heres. ff. de acq.
pos. ubi tex. nō. dicit q̄ l̄z heres ad eūdo hereditatez
acquirat dominiū rerum hereditariarum possessionez
tamen non nascitur nisi corporalis fiat apprehēsiō.
So. dic ordinādo gl. q̄ licet regulariter procedat op
positio tñ quandoqz transferatur possessio sine apprehē
sione corporali p̄ certos actus artificiose introductos
iuris dispositione. z d̄ hoc glo. ponit multa exempla
notabilia. Exempluz primū est in inuestitura que fit
de certo beneficio. nam quis inuestitur quandoqz p̄
traditionez annuli et transferatur possessio rei absentis
z in h̄ nō. istam glo. nā cōtrariū nō. glo. in. c. auctori
tate de insti. z in. c. per tuas de dona. z in. c. ex ore
de his que si. a ma. p̄ ca. glo. dubitauit. in. c. si quis
deinceps. xvi. q. vij. Joā. an. hunc articulum plene
examinat post Cōpo. in. c. transmissam. j. de elec. z
qz sunt dicta quotidiana z nōbilia distingue sic post
eos. aut inuestitura fit ante omnem iuris translatio
nem. ut puta dicit c̄ps inuestio te de tali beneficio z
tunc hcc inuestitura h̄z solū uim collationis beneficij
fatis enī operat̄ in translatione iuris. aut fit inuestitu
ra post electionē z h̄z uim p̄firmationis. ut in. d. c. ex
ore. et quod ibi nō. quoz fit post translationē iuris z
tūc aut i cōspectu bñficij aut in absentia. primo casu

clericum sponte sibi litigantē pōt haberi rata a iudice ecclesiastico in odiū ipsius clerici et dic ut ibi.

Quanto. **¶** Nō ualz p̄suctudo p̄mittēs p̄sbyteris ut chrisimēt uel generalē sic. Cōsuetudo nō pōt operari ut clericus nō ep̄s possit exercere ea q̄ sūt reser uata ordini ep̄ali et est casus nōbilis et sūt due partes. **¶** In p̄ma p̄suptuosa p̄suctudo. In secūda ipsi re probatio ibi discretōi. **¶** Nō p̄mo unā regulā menti tenedā q̄ ea q̄ sūt ordinis ep̄alis nō p̄nt acquiri p̄ inferiorē ex cōsuetudine quātūcūq̄ uetustissima. rō est q̄ cōsuetudo nō facit quē capacē. hinc dicit Jo. an. i. c. ij. de p̄ben. li. vj. q̄ quātūcūq̄ lōgo tpe laicus exer cuit actū sp̄ualēz nūq̄ t̄ illū pōt p̄scribere. nā pos sessio tāti t̄pis cuius inītiū nō est memoria h̄z uiz t̄tu li q̄i dāt capacitas in exercētē als n̄. qd̄ uerbū tene bis mētī et sic limitata et restringe. c. p̄mū de p̄scrip. li. vj. in. l. j. §. duct⁹ aque. ff. de aqua quoti. et est. **¶** Sec⁹ dicit in cōpetētib⁹ ep̄o rōe iurisdī. uel dignitatis ep̄a lis. nā illa p̄nt p̄scribi p̄ inferiorē clericū. ut i. c. auditis et c. cū oli de p̄scrip. dixi in. c. accedētib⁹ de excels. pla. et plene i. c. cuz cōfigat de fo. cōpe. **¶** Et ex his potes su mere secūda regulā. **¶** Itē nō q̄ rit⁹ ap̄loz circa sacra h̄nt impedire characterē ip̄ressionē. nā imediate p̄moz tē **¶** Ip̄i oēs p̄sbyteri in cōi regebāt ecclesiā nec sic crāt inē eos ep̄i s̄z idē p̄sbyter q̄ ep̄s et pariter p̄screbant oia sc̄ta. ut i. c. oli. xcv. di. et i. c. legim⁹. xciij. di. s̄z post modū ad sc̄tinata sedāda fecerūt seu ordinauerunt apli ut crearet ep̄i et certa sacra eis reseruauerūt illa iterdicēdo simplicib⁹ p̄sbyteris. et uides h̄ q̄ talis or dinatio h̄z impedire etiā ip̄ressionē characterē q̄ si p̄s byteri illa de facto cōferūt nil cōferūt qd̄ facit ad. j. di cēda. **¶** Et ex his et ex ter. diligētē nō p̄ opinione ca nonistay s̄ opinione theologoz q̄ ē dare ordine ep̄a lem. et sic q̄ nouē sunt ordines. de quo uide glo. in proemio. vj. in v̄bo ep̄s. et si uis tenere opi. theologo rum ut nō sit ordo dic q̄ h̄ opatur ordo p̄sbyterat⁹ iūc⁹ cū dignitate ep̄ali et intercedēte ordinatōe eccle. **¶** Itē nō q̄ quedā sūt sc̄ta reseruata solis ep̄is q̄ infe riorib⁹ nō s̄z attingere. ut chrisimare: ordines sacros cō ferre: v̄gines b̄ndicere: ecclesias p̄secrare et silia. et uis sup̄ his ter. in. c. quia. lxxvij. di. **¶** Nō q̄ sacm̄ cōfir matōis nō ē sacm̄ necessitatis. un̄ pōt q̄s saluari s̄z nō sit chrisimat⁹ dūmodo illud sacm̄ nō ex p̄reptu dī miserit. nā ex septē sacramēt⁹ ecclesie quedā sūt neces sitatis quedā uolūtatis. de q̄b⁹ uide p̄ glo. i. c. uenietis de trāfact⁹. **¶** Quero p̄ de p̄latione hui⁹ sc̄ti p̄firmationis quare hoc sc̄m̄ fuit institutum cū nō sit de ne cessitate salutis. **¶** So. dic ut habes ter. nō. de p̄scre. di. v. i. c. j. et ij. nā baptism⁹ necessarius ē moriētib⁹ q̄ sine eo etiā ifans unius diei saluari nō pōt. d̄ p̄se. di. iij. in. c. firmissime. et i. c. regenerādi. **¶** Sacramētū uero cōfirmationis est necessariū uicuriis nam cum hō militet quotidie inter hostes inuisibiles p̄ illud sa cramentum cōfirmationis cōfirmat⁹ et roboratur et mi les efficit s̄z agones et insidias diaboli. un̄ fortior ē ad resistēdū insidijs diaboliq̄ q̄ est cōfirmatus q̄ bap t̄catus dūtaxat. ut. in. d. c. p̄ferē enim sp̄s sanct⁹ quē apli oliz p̄screbāt ex sola manus ip̄ositōe. et q̄z hodie p̄relati nō sunt ita beati quēadmodū apli fuit institu tum ut ipsi conferrent hoc sc̄m̄ cū collatione chrisima tis. et quid significat chrisima et quare chrisimatio fit in fronte dic ut nō. in. c. unico de sacra unct⁹. **¶** Secun do principaliter querit nunqd̄ p̄ferat characterē in isto sacro. **¶** Collectari⁹ h̄ post beatū **¶** Tho. tenet q̄ sic. alit ter t̄i q̄ in baptisimato. nam per baptismū quis par ticipat sp̄u alia et disponitur anima ad facilius suscipi endum gratiam dei. ut dixi post **¶** Inno. super rubrica de baptisimo. sed in isto sacramento p̄firmatōis effi cit fortior et infundit gratia s̄z insidias diaboli. ut. s̄. dixi **¶** Tertio querit q̄re hoc sacm̄ reseruat ep̄is dūtaxat

cū baptism⁹ qui est ianua oīz sacroz. ut in. c. fi. d̄ p̄ bytero nō baptisato. p̄mittat simplicib⁹ sacerdotib⁹. **¶** So. p̄fectio act⁹ cōiter reseruat superiorib⁹. uides. n. q̄ electio p̄inet ad canonicos et p̄firmatio ad superiores in. c. nihil de elec. iō cū istud sac̄z sit p̄firmatio bap t̄is maī et sic p̄fici ip̄se baptism⁹ dignū fuit reseruat ip̄is superiorib⁹ signū p̄eminētie. **¶** In gl. i. in si. bec gl. quoad effectū p̄t reduci ad duas q̄ōnes. **¶** Prima nun quid ista sacra reseruata solis pontificib⁹ possint dele gari inferiorib⁹ et p̄ quē. **¶** Secūda q̄z p̄supposita ua liditate delegatōis si delegas postea. p̄hibet nūquid ip̄rimat characterē ex sacro exhibitō s̄z interdictū dele gātis. **¶** Ad primā q̄ōz apliādo uerba gl. ē. **¶** Quidē dū q̄ p̄ inferiorē p̄latū a papa nō p̄t fieri ista delegatio nō p̄ntificib⁹ q̄z nō p̄nt isti disponē s̄z statutū et ordiez ecclesie. h̄. p̄bat in. c. aqua de p̄se. eccle. uel al. et uis glo. in. c. puenit. xcv. di. que ponit ibi nōbilē regulāz q̄ nihil h̄z ep̄s qd̄ sit iurisdī. qd̄ nō sit delegabile per eū. sec⁹ i cōpetētib⁹ rōe ordinis ep̄alis ut dicit h̄ glo. i fi. et bene respectu pape reperit tres opiniones. **¶** Pri ma q̄ papa collationem hoz sacramentoz ut pōt delegare p̄sbytero dūtaxat. **¶** Secūda opi. q̄ ēt simpli ci clerico dūmodo habeat illud sac̄z qd̄ alij cōferre ulr. et i hac opi. uidet̄ residere gl. **¶** Tertia opi. q̄ etiam laico pōt h̄c papa demādare dūmodo laicus receperit illud sac̄m. et h̄c opi. refert h̄c gl. et **¶** Inno. ap̄t h̄z nō approbādo eā nec reprobādo glo. in. c. man⁹ de cōse. di. v. uidet̄ illā approbare i eo q̄ apponit regu lā dicēs q̄ ex delegatōe pape quilibet pōt cōferre sa cramentū q̄ ip̄e receperit cōior t̄i opi. uidet̄ ut laico h̄ demādare si possit. et uidet̄ opi. iustior maxime q̄z ex hoc denigraret stat⁹ ecclesie q̄ papa facere nō pōt. i. q. vij. in. c. et si illa. **¶** S̄z dubiū ē quid i collatione or dinū gl. in. d. c. man⁹. uidet̄ uelle q̄ idē dicēdū sit qd̄ s̄. s̄z **¶** Collectari⁹ h̄c post beatū **¶** Tho. dic q̄ collatōez minoz ordinū possit papa delegare simplicī sacerdoti. sec⁹ in collatōe sacroz q̄z sacri ordines habēt actus et exercitiū i p̄fectione eucharistie. nā ut dicit gl. nōbil in. d. c. puenit. nō p̄t papa p̄mittere non p̄sbytero ut p̄ficiat corp⁹ **¶** Ip̄i q̄z **¶** Xps hoc p̄misit solis p̄sbyterē ut ibi. **¶** Ita nō. dicēdū in p̄posito ut sicut in p̄fectione eucharistie nō disponit s̄z institutionē **¶** Ip̄i: ita ne i or dinatione ministroz ipsi sacramēti. ego pot⁹ putarē ut sacerdoti h̄ possit delegare indistincte. q̄z s̄z de sacro eucharistie sit dispositū institutione dīca qui habeat illud administrare h̄ t̄i nō est dispositū in collatione ordinū. nā oliz p̄sbyteri i cōi regebāt ecclesiā et ordiā bant sacerdotes. v̄n quēadmodū oli poterant: ita ui det̄ q̄ papa possit hoc p̄cedere sacerdoti maxime de legādo cuz nihil exerceat delegat⁹ nomine. p̄prio. ut i c. sane de offi. dele. et in. l. i. ff. de offi. ei⁹ cui man. est iurisdī. quiniūmo dico q̄ minoz ordinūz collationem possit papa sacerdotibus proprio iure cōcedere. nāz sacerdos pōt hodie cōferre primam tonsuram dū modo habeat subiectū. ut nō. **¶** Posti. in. c. cum cōm gar. de eta. et quali. et abbatib⁹ p̄cessum est ut possint cōferre minores ordines. ut le. et nō. in. c. abbates de p̄uile. li. vi. et in. c. i. de sup. neg. pla. lxxix. di. in. c. j. **¶** Quidam tamen uoluerunt dicere q̄ h̄ faciunt abba tes uigore benedictionis quam recipiunt que partim uidet̄ simplex partim ordinaria. idem in parte acce dit ad cōsecrationē ep̄i ut quasi uideat̄ cōferri quidā ordo. plus tamen mihi placet ut hoc habeant ex pri uilegio. quod alibi dico lat⁹ in ti. de eta. et quali. et h̄ quoad primā quēstionē. **¶** Quoad secundum aut. p̄ hibito sit habēt collationē ex delegatōe. et gl. dicit et bene q̄ post prohibitionem nihil cōfert. et idem s̄z glo. in. d. c. manus. et est cōis opi. probatur ratione q̄z iublata potestate delegata nulla potestas remanet in ip̄o delegato. ut in. l. iudicium soluitur. ff. de iud. et in. c. super quēstionum de offi. dele. **¶** Sed dubiūz

ut h i vbo quocirca. et i. c. ex pre. j. de cefib. oib. defici
cientib. recurrentu e ad. c. fi. xx. di. ut. f. ogregent fa
piteres z seniores quoz ofilio ftef. z no h dem. e. eniz
gn. lit obseruadu ubicuqz agit d tribuedis honorib.
alicui dignitati uel ubi dubitaret qualr platus se dz
hze i fubditos uel qd fife. ut i. c. fup eo d cefib. unuz
tn mibi n plz ex dicit. **U**in. i. co. q. die p. recurrentu
ee ad ius coe z fco ad ofuetudine pticulari loci. Na
uf prio recurrentu ad ofuetudine. qz ofuetudo dero
gar iuri coi. ut i. c. fi. j. co. **S**3 faluado **U**in. potes fic
diftiguere q. aut ofuetudo uerfaf circa illa dignitate
de cui. honore oferedo querit z fua illud qd. s. dixi
ficat p. p. totu titulu d offi. archi. ubi ofuetudo pua
let iuri coi. aut ofuetudo uerfaf circa ofimile dignita
te z tuc pt faluari dem **U**in. ut fi dignitas filis d no
uo erigit pri. recurrentu fit ad ius coe q. ad ofuetudi
ne q. feruat i alia ecclia pticulari. pone exeplu q. fint
tres archidiaconi i diuerfis ecclis n i eadem ciuitate
hntes uarias ofuetudies fi oftituit de nouo archidia
conat. i alia ecclia credo q. i honorib. oferedis fit p.
recurrentu ad ius coe q. ad ofuetudine aliaz ecclia
ru qz ofuetudo fpalis n puidicat iuri uliter fz tm fp.
liter z i h casu dz itelligi. l. q. dicit q. l. ofuetudis non
fit parua auctoritas n tm ulcit legc. f. uliter. ut in. l. ij.
C. q. fit lon. ofue. z. vij. di. cofuetudis. **E**t p. h ifero
ad nobile dem q. fi hodie de nouo erigeret ofudium
gnale i aliquo loco deberet illa uniuersitas hze itegra
puelegia au. habita. **C**. ne filu. pro pze. ut et i crimia
lib. haberer scholars iudices. pprios n obftante q.
ibi gl. dicit q. doctores z scholars renuclauerunt illi
au. i crimialib. p. n ufuz seu p. cofuetudine appofit.
Ta. **P**ico. n. q. ofuetudo nocet dntaxat i illis locis ubi
uiguit. fz exquo ofudiu erigit de nouo dz pri. recurri
ad ius coe. z fic pcedat iftud nobile dem **U**inc. qd. fic
itellectu z limitatu tenebis merti qz ad multa facit. nec
ob. ter. ifte ubi n recurrit ad ius coe fed ad ofuetudi
ne uicinaz eccliaz. h. io qm i iure coi nihil difponit d
ifta pccetoria. z io fuit op. recurrere ad ofuetudinez.
fecus fi fuiffet oftituta dignitas cui. offm. difponeret
a iure coi. ut e archidiaconat. z archiprefbyteratus
z filis qz tunc obseruabit dictum **U**inc.

Quoniam venerabilis. **N**o ua
let con
fuetudo p qua plar. sine fupioris lnia pf
dimittit platuram et si uellet trāfire ad aliaz
dignitate. uel alif z fic. **N**o pot iduci ex ofuetudine ut
qs possit dimittit dignitate fii fupioris lnia ul. ut pos
fit electus admistrare n hita cofirmatone a fupioze.
In pria pte potit temeraria trāflatio. z i fco trāflati
excufatio ibi pofmodu. tertio excufatōis reprobatio
ibi cu igif. **N**o. prio q. abbas pot eligi i abbate al
teri. monasterij. z q. ifte fuerit elect. denotat iftd uer
bum offirmatione pofitu i ter. **E**t hodie e casus nobi
lis z magis clarus i. c. fi. abbatē de elec. li. vj. per que
tradit nobilis rla q. quilibet platus citra epm quatū
cunqz fit fue plature alligat. pot eligi ad alia platurā
ita q. n e op. q. pofitule n n pot ifte ofentire fue ele
ctoi nifi hita lnia a fuo fupioze ut h. fecus e in epō.
Na ipse n pot eligi ad alia dignitate fz dz pofitulari.
ut i. c. fi. de pofitu. pre. ubi de hac mā. **N**o secundo
ibi romane ecclie. q. l. oēs ecclie fint fubicte roma
ne curie. ut in. c. cuncta p. mundū. ix. q. iij. ecclie n
exēpte dicunt fpales ipfius romane ecclie. de quo in
c. fi. papa de pziule. li. vj. **I**te nō q. legat. de late
pot offirmare electōes exēptoz z dare platis exēptis
lniaz trāfendi ad alias dignitates. pccordat dem. c. fi.
abbatē. et fi fit electio ad aliquē epatuz. **U**n l. legat.
de late n pofit trāfere epm. ut i. c. q. translationē
de offi. le. pot tū offirmare electionem factā ad epatū
et exēptū. ut probat in. d. c. fi. abbatē. **H**abet etiam
legatus iurifdictionem i exēptos. ut in. c. j. d. v. fig. li.

q. z qd ibi nō. **N**o ibi quā corruptelas q. ofuetudo
irronabilis amittit nomē ofuetudinis z appellat cor
ruptela. z of corruptela qz mala ofuetudo affumit ut
puelegiū d mēte canonū. ut i. c. mala ofuetudo. viij.
di. **E**t nō q. ofuetudo q. e inimica canonib. pria fco
te pfumit irronabilis. pccordat. s. c. ad nfa z dicā i. c.
fi. j. e. **O**p. d. ter. i. co. q. innuit faf ee pete lniaz trā
feudi lz n obtineat qd e. c. admonz. z. c. q. i dubijs
z. c. nifi. j. d. renūc. **S**o. dicit **S**o. an. z bñ qd h factū
narrat z ad maiore aggrauatōez ift. abbat. dz q. et
lniaz n petijt. un d iure ftādū e. **P**rio. **I**n. glo. i. i. fi.
gl. z nō tradas obliuioni. fac. n. q. gerēs actū d ius p
textu ofuetudinis prae exquo ad huc prauitas ofue
tudinis n erat p. ius dclarata n dz pūiri tāq. leg. trā
grefoz fz dz tollerari p. textu ofuetudinis. **E**t uid ofi
milē gl. iij. di. deniqz q. dicit q. l. praua ofuetudo ex
cufet quoad penā h. feculi n tm quoad deū qd nō. fz
hoc itelligo qn ignozātia prae ofuetudis eēt crassa
z fupina. utputa qz d ius nāle. xxxij. q. vij. flagitia. fe
cus putare ubi e f. p. b. abile dubiū fup ualiditate co
fuetudinis. nā tūc ignozātia leg. nō e pccm. ad h. ter.
i. l. regula. ff. d. iur. z fac. igno. z i. c. j. prio faf qd nō
Inn. i. c. p. tuas d. fimo. z adde. c. gaudem. i. fi. de di
uozijs. z gl. i. c. uno de pofitu. pla. i. vbo de cetero. li.
vj. **I**n vō geita p. textu p. ofuetudis dbeat tollera
ri uide qd dixi i. c. fi. s. d. ofti. z facit. c. fi. de fpō. duoz
i. vbo de cetero. **I**n gl. i. vbo ofuetudine ibi q. ee n
dz dicit **S**o. an. q. meli. dixiffet quoz neutru. esse dz
q. i dicat q. nedū nō ualet ofuetudo ut plar. trāfcat fi
ne lnia fupioris fz nec ualet q. elect. adminiftrare an
habita offirmatōez a fupioze. z refert **C**opof. q. ob h
fuit caffata electio cuiusdā prioz. fancte crucis. z h. idē
nō. **A**rchi. i. c. eū q. d. p. b. li. vj. p. puelegiū n h. papa
q. i qz aliqb. pccedit ut fratib. cartuficib. z nō. h. di
ctū z i. fi. glo. aduerte qz hoc dictū glo. facit d. ter. **N**a
ifte abbas erat exēptus z ultramontan. diftās multū
a romana curia z tm nō potuit adminiftrare non ha
bita prius offirmatione. **S**o. dicunt doc. h. q. c. nihil
de elec. nō. p. fuit in ifto casu qz in illis ptibus erant
tūc legati a qb. poterat ifte pete offirmationē. **E**t nō
bñ iftud dictuz qz nō bñlter limitat illud. c. nihil. z ex
his duobus capitulis potes colligere q. ubi aliqd. co
cedit. ppter neceffitate durat pccelfio quatenus uiget
neceffitas z nō aliter. facit. xvj. q. i. generalit. **I**te di
cerē ultra doc. q. h. ex alio capite nō habebat locū. c.
nihil. nā folum diftantia loci fupplet defectuz ofirma
tionis. fed in casu nō erāt duo defectus. f. defect. ofir
mationis z uiculu q. ifte abbas erat ligat. abbatie
fue. vñ nō poterat ofrere fuā abbatia p. textu. c. nihil
qz ubi infūt duo ipcedimēta uno fublato remanet z re
liquū. ut i. c. ex tuaz de aucto. z ufu palij. z i. l. fi. do
mus. ff. de ferui. ru. predi. **N**icolaus.

Quoniam dilectus. **N**e pot induci
de ofuetudi
q. una ecclia de gremio alteri. teneat fibi
plati eligē z ofuetudo e optia legū itēps
ita coi. fūmaf. **S**3 poflet fūmari nobilitas ut patbit
ex iftra dicēdis. z fūt due ptes p. cipales. **I**n prio nar
rat duplicē qōnē electōis cū partū allegatōib. **S**eda
ibi qz vō unā diffinit z alterā diffiniēdā cōmittit. **N**o
prio q. monach. electus i prelātū pot electōez d. fe fa
ctā psequēt ēt in iudicio contēdendo. cōcorda. c. ai di
lecta. s. de refcrip. **A**duertendū nī puto q. aut eli
git ab extraneo collegio z nī pot ofsentire electōi de
fe facte fūi lnia fūi fupioris. ut i. c. fi. religiofus d. elec.
li. vj. **A**ut eligit a collegio. pprio z tūc coipfo q. eligit
uf fūi data prās acceptādi. un in acceptatōe nullus
confenfus exigit ut hic. **N**a illum eligendo uidetur
fibi dare licentiam acceptandi. z facit qd nō. in regu
la qui tacet de re. iu. li. vj. in mercu. z facit iftud q. in
casu i quo i actu filij requirit ofenfus partis q. patet
p. trahendo

Shendo cu filio ut sibi dare psum. ad h qd no. in
l. cu pater. ff. de le. ij. **N**o scdo qd privilegiu pot co
currere cu iure coi. In pium ni facit qd no. gl. in. c.
moxe. c. di. sz uis qd le. z no. i. c. i. s. d. **R**p. **N**o.
tertio qd ius eligedi prelatu spectat dntaxat ad colle
giu illius ecclie. z qd e ius coe qd aliqui foreles hebant
pratem cu eis eligedi qd apte pbat ista lfa. **E**t facit
p opi. Jo. an. i. c. cu ecclia de ca pos. z ppi. z ibi di
co. **N**o quarto z tene meti qd pzonus ecclie et tpre
fundatois ni pot disponere de iuribz ipsius ecclie in p
iudiciu ipsius epi. un ni pot transferre i aliu prelatu
ius pfirmadi. sz h statuere pmet ad epm z ad petito
nez pzonu. **A**d h bo. tex. cu gl. x. q. j. i. c. ij. z tene me
ti. qz sepe patroni excedetes metas sue pratis pziu sta
tuut. **E**t uide In. j. e. ne plati uices suas i. c. qm. ij.
ubi dicit qd ni pot quis i traditoe cuiuscuz rei appo
nere pditione spalem. na ni pot pzonus cu sit puata
psona mutare ordinem canonu z ordinatione totu ec
clesie. ut in. c. tua z. c. requisiti de testa. **N**o quinto
z tene et meti qz nescio alibi ita bo. tex. qd eps pot in
fundatoe ecclie ad petitione pzonu trasserre i aliu ius
pfirmadi prelatum illius ecclie sz illud ius operat ipfi
epo. ut. xvj. q. vij. oes basilice. z. xvij. q. ij. in. c. j. z
sic pot eps i h preiudicare suo epatui. **E**t aduerte qd
pro ca huius preiudicij seu alienatois huius iuris suffi
cit sola petio patroni qd admitto anq ecclia sit fun
data sz post fundatione ecclie ni puto qd sine ca h pos
sit eps statuere et ad petitione patroni sz alid uideat
h sentire do. **A**n. na negari ni pot quin ista aliena
tio h iuris ia ppetetis epatui q sine ca fieri ni dz. facit
qd no. i. c. pstitur de elec. sz an fundatorem ecclie nul
lu ius pfirmadi e acquisitu epo merito pot ad petito
ne pzonu q forte alit ni uellet ecclesiā fundare h statu
re. **I**te no aliud nobile dem q idē vbu relatu ad di
fos diuersimode pot z dz interpretari si uniformit su
medo p iudicare iuri coi. z e i hoc ille tex. multu sin
gularis ad interpretatione statutoz. na statutu epi h
disponerat ut electio plati pcederet penes fies eiusde
loci z caplin carofense. z quaten vbu electio pccernit
fratres eiusde loci stat. pprie. quaten uero pccernit ca
pplm carofense stat pro pfirmatoe. na pfirmato largif
sime sumpto uocabulo pot dici electio. e. n. ps z finis
electois. z sic ista interpretatio qz vbu electio quoad
utruqz casu statet pprie z stricte p iudicare iuri coi.
qd de iure coi electio pmet dntaxat ad collegiu illius
ecclie. **E**t ex hoc tex. no uerbu nuqua obliuioni tradē
du q vba statuti debet itelligi largissime uel strictissi
me si ita interpretado euitat correctio iuris coi. **A**n
statutu h largissime interpretat qz vbu electio sumit
pro pfirmatoe. z sic qd dici solet qd statutu dz strictissi
me interpretari itellige qn p illa strictissima interpretato
ne min recedit a iure coi. un quoad istu effectu pot
interpretari et largissime ut h z quotidie ad h allegatur
iste tex. **I**te no qd consuetudo est legu interpretatrix
optia. z q. l. exstite dubia debem recurrere ad con
suetudine loci z si de ea apparet ni e recedendu ab illo
intellectu que psuetudo tribuit et si ex postfacto appa
reat qd ille intellectus i se ni sit bonus. na dz illud salte ua
lere rone psuetudis. z tene meti hoc dem. facit qd le.
z no. i. l. minime. z i. l. si de interpretatoe. ff. d. legi. **E**t
no ex h z tex. vtutes consuetudis. hz eni uim interpre
tatiua. **I**te hz uiz abrogatiua seu derogatiua. naz de
rogat legi ubi e p lege. ut i. c. si. j. c. **H**abet z tno uim
imitatiua qz imitat legē ubi defit lex. ut. j. di. psuetu
do. z uide bo. gl. isti. de iu. na. i. §. ex ni scripto. **I**te
no qd ubi libellus pmet plures articulos sepatos si pri
us pstat de uno qd de alio pot iudex pus pnuciare
sup illo z sup alio pcedē ita facit h papa. na h dispu
tabat sup electioe ia facta z sup iure eligedi. z quia p
us pstitit de inualiditate electois puz sup ea pnuincia
ut z sup alio articulo comisit cam decidendam. **A**n

aut regularis iudex possit p ptes pnuciare plene no.
i. c. cu ex officij d pscript. z dic ut ibi seu i. c. cu inf d re
iudi. qz no bii recordoz. **I**n gl. i. ibi habebat man
datu a capitulo. gl. h soluit tacita oppositioez. na no
poterat iste Duil. lz esset electus age d iure eligedi cu
illud ppererat monasterio. **E**t ex hoc z ex glo. no
qd monachus no pot age p iure monasterij sine mada
to lz sit puata psona puictioe ciuili. ad idē. c. corā de
offi. delc. ubi canonicus no agit p ecclia sua sine mada
to. **S**z i eo qd gl. subijcit qd hic uacabat sedes ni soluit
pziu qd possz formari d. c. fi. ne sede uacate. ubi habet
qd uacate sede ni pot i iudicio agitari. **I**n. dat h no
ua z mirabile solutione qua nescio alibi. dicit. n. aliud
eē in ecclia cathedrali z aliud i ecclia inferiori. qz mor
tuo epō caplin no succedit i administratione bonozum
pntentiu ad epm sed mortuo abbate puent hz admī
stratione oium rez z pot institue iudiciu z p cu age
alle. l. i. ff. qd cuiusqz uniuersitat noie. z h dicit semp
tenebis meti. na nullibi pbat h dnta. nullu ni doctor
ausus e h dntu apte reprobare sz ut dixi nullibi pbat
na maior coio e in epm z caplin suu q iter platu in
feriore z suu caplin. ut i. c. nouit. z i. c. quato d bis q
fiunt a plato facit. c. requisiti de testa. un pleriqz uolue
rūt qd mortuo plato inferiori caplin no succedat i ipi
iurisdicōe. qd sentit idē Inno. i. c. cu accessissent. s. d
psti. un iter istos ego no puto aliqua dntaz quatu ad
hoc qd uidet sentire idē Inno. i. c. i. j. ne sede ua. ubi
uide. uideat et p gl. i. c. i. d. re. ec. no alic. i vbo ecclia
li. vj. que no. dicit qd ti. ne sede ua. hz locu et i inferio
ribz ecclesijs. sed credo qd p rāto Inno. facit h illa dif
ferentiā qz coi hōa epi z caplini sūt diuisa iō mortuo
epō no hz caplin liberam administratione bonoz epi
nec illa i iudiciu deducere pot. ut in. d. c. fi. sed in ab
batiā z couentū bona sunt coi coia iō mortuo abbate
caplin non recipit administratione bonozū abbatis
sed coium. ni no puto qd possit i iudiciu deducē eaz
p iudiciale ipfi abbati. **E**t de hoc uide glo. in de.
si. de. p. ad istum tex. dic qd h agebat de iure eligedi
qd ius pmet ad ipsuz collegiu z no ad platu. **I**te
comodius agit sede ua. qz als no possit deueniri ad
electione plati ad hoc qd no. idē Inno. i. c. edoceri d
rescript. z in. d. c. i. ne se. ua. **I**n glo. in vbo pstitu
tum. no plura ex hac glo. **E**t pmo qd eps no pot sta
tuere p ius coe. p h. c. qd sup bis. j. de ma. z obe. z
c. institutionis. xv. q. ij. uide plene per Jo. an. in. c.
si. de offi. oz. z in. c. si. de offi. archi. li. vj. pot eni sta
tuendo adiuuare ius coe. s. apponēdo penā ubi ius
no apponit uel aggrauando penā a iure appositam
ut i. c. ij. de consti. li. vj. **E**t uide glo. in de. ne roma
ni de elec. **I**tem pot statuere creādo delictu de nouo
z sic statuere pter ius. ut no. i. c. ij. de psti. li. vj. **E**t
uide qd no. Jo. an. in regula ea que. li. vj. in mercu.
facit. c. catholica. xi. di. **N**o secudo ex si. glo. nobilez
z singularē limitatione ad pdicta. pcedit. n. qn ius
coe e pductu i esse z p illd e alteri ius acquisitu. secus
aut ubi ius no e alteri adhuc acquisitu ut i iudatioe ec
clie. Na tpe iudatiois pot eps statuere ut illa ecclia eli
gat sibi platu de aliena ecclia ul qd simile. **N**o in gl. i
eo qd dicit qd h dz statuere cu capitulo z de psensu pa
troni. z sic uidet qd in iudiciu ecclie inferioris no pos
sit eps statuere sine psensu capituli nec sine uoluntate
patroni si e patronata. z tene hoc ultimū meti qz ne
scio alibi. **N**o tertio ex gl. qd min iustus titulu dat
cam pferibedi. un statutum epi non debebat itelligi
qd electio actiua uel passiua pmet ad capitulu z caro
fense. z tamen illud statutum generaliter loquens de
dit causam pferibendi capitulo carofensi ut habet
electione passiuam. **S**ed p hoc formalit opponit. na
caplin carofense ita itelligendo statutum errabat in
iure qz ut uides papa aliter interpretatur. sed error iu
ris impedit pscriptioem. ut est tex. in. l. nuq. ff. de

ff. l. iij. di. erit aut lex. **U**ltimo nō que se posse defendere p̄ antiquā p̄suetudinē allegando ipsius irrōnabilitatē. nā papa hic n̄ reuocauit istas p̄suetudines d̄ nouo sed declarauit istos n̄ teneri ad obseruatiā istarū p̄suetudinū. Ille. n. qui declarat nihil de nouo agit. ut i. l. heredes palā. ff. de testa. z nō i. c. cū tu de usuris. Sed p̄ hoc z p̄ tex. opponit. nā isti erant laici ergo nō ad papā s̄ ad ip̄eratozē recurrendū erat. ut in. c. cām qui si. sint le. z. xvij. di. in. c. duo sunt. **S**o. dicit Jo. an. q̄ rōne peccati quod nutriebat iste p̄suetudines papa fuit aditus. nā decernere rōne peccati spectat ad papā z n̄ ad ip̄eratozē. ut i. c. nouit d̄ iudi. z in auct. ut clerici apud p̄prios c̄pos in. §. si uero. z nō bñ hoc dcm̄ q̄ ubi p̄suetudo uel statutū nutrit peccatū uel prestat p̄nitatē peccadi p̄t adiri iudex ecclesiasticus ut declarat talia statuta uel p̄suetudines nō tenere. **E**go puto q̄ et iudex secularis p̄t sup̄ h̄ adiri. nā ad ipsum et pertinet obuiare peccato. ut i. l. se natus. ff. de offi. p̄fedis. z in. c. rex debz. xxij. q. v. **U**nde p̄pellit ad obseruantiā iuramenti. ut i. c. licet d̄ iurcurā. li. vj. z sic locus crit iter istos p̄uentōni. fa teoz tñ q̄ i casu dubij p̄serēdus ē eccl̄asticus. ar. in. c. uenerabile d̄ elec. fac q̄ nō. **B**ar. i. l. titia. ff. so. ma. **I**n glo. ij. ubi largus mediū z. nō glo. que quoti die allegat ex qua hēs q̄ prodigalitas z auaricia sūt extrema z ambo uitiosa. largitas uero z mediū z sic ē v̄tus. q̄ i medio consistit v̄tus ut dicit p̄bus q̄ mediū attingere difficillimū ē. z uide gl. de pe. di. iij. i. §. hec que de charitate que dicit q̄ i oibus seruare mediū ultra hoicm̄ ē: quasi dicat magis ē diuinū q̄ humanū. nā res pene p̄ naturam ē q̄ aliqs̄ sit sine peccato. xv. di. i. §. criminis. **D**ost. ultra glo. poit alium uersum. **P**arcus sic retinet s̄z nūmum plozat auar. z dicit q̄ iter parcum z largum hec d̄tia ē. quia parco plus placent retenta; largo uero data plus placent. z uide ad mām pulchre p̄ **T**ullius z i scō d̄ officijs ubi i ter cetera dicit. **N**ec ita laudanda ē res familiaris ut cā benignitas aperire nequeat necita aperiēda ut oib̄ placeat. z eadem ē habenda res familiaris quam qui dem dilapidare temere flagitiosum ē sed ita ut auaricie ablit suspitio. **E**t Hieronymus ad **P**aulinū. **X**pi subitantiā ne ip̄udēter effundas ne liberalitate liberalitas pereat. q̄ nō. **I**n glo. i uerbo alienat ubi i cā p̄mipillarij. **N**ō illum casuz i quo bona mulieris sunt obnoxia pro culpa mariti z ē i bonis filij etiam emancipati i. l. fi. C. de p̄mipillarijs li. xij. **E**t dicuntur p̄mipillarij illi qui deferebāt i bello prima pila idest tela. **E**t propter magnum periculū q̄ i cis uer tebat cuz crāt p̄mi i bello fuit iuducta ista specialitas ut si ipsi cōdēnati q̄ se p̄raue gesserūt i officio n̄ haberēt un̄ soluāt p̄t manus extēdi ad bona uxoris z filioz. **E**t dicit **N**ico. matharelli q̄ h̄ fuit statutū ne p̄p̄ gemitus uxoris z filioz male gererēt coz̄ officium. z nō bñ istu n̄ casum. nā ex p̄simili rōne potes defēdere multa statuta que maxime uigēt **F**lorētie ut bōa filioz z uxoris z ēt ipsi filij p̄t capi pro delicto fallentie scilz q̄ pater fallit seu cedit foro. z idē i filibus casib̄ arduis z ualde periculosis. nā amore p̄ugis z filiozū sepe hōes retrahunt ab illa fallentia. illa tñ statuta iniqua sunt quādo ex necessitate iudicis quis ad fallēdam. **S**ed q̄ multi fallunt ex proposito ut uidemus iō em inarunt illa statuta. an autem cessante rōe statuti sit obseruandū illud statutum cū tāta iniquitate z dāno filioz z uxoris: uide q̄ nō. **I**nno. in. c. q̄ ple riqz in fine de imu. eccle.

Quam tanto. **P**z mām amplaz z multū subtilē z multa sunt scripta i mā p̄suetudis. **E**t uidebis plēssime i tractatu quē posuit **B**o. an. p̄ i curā h̄. c. i q̄ iter scribit fere oīa dēā legistaz usqz ad tps̄ suū z p̄ legistas p̄cipue tractat i. l. i. e. ij. C. q̄

fit lon. **S**ue. **E**t p̄ **D**i. z **B**ar. i. l. de quib̄. ff. d̄ legib̄ uide glo. z p̄ **A**rchi. xi. di. p̄suetudinis. ego soluz p̄ se quoz ea que sūt necessaria ad intellectū capituli z gl. naz reliqua reliquēda sūt studio camere. **H** dicit istud c. i sū ma. **C**ōsuetudo nō derogat iuri nāli seu diuino cuius trāsgressio peccatum iudicet nec positio nisi sit rōnabilis z p̄scripta. z habz duo dicta. **S**m̄ ibi licet. z quelibz pars p̄t subdiuidi. **N**ō p̄mo q̄ ex diuturnitate peccandi p̄t aggrauat. ad idem. c. militare xxij. q. i. concordat. c. cū haberet. j. d̄ eo qui dur. i mari. z uide q̄ ibi dixi. **N**ō. ibi infelicē aiaz. q̄ aīa in felicitatē ex peccato. z ē rō q̄ p̄ p̄tīa sc̄p̄a a dō. xxij. q. i. cū renūciat. **I**te nō ibi abligatā. q̄ aīa obligat per peccatū. **I**te nō unā regulā ex p̄ma parte q̄ cōsuetudo nil p̄t d̄ ius nāle q̄ ē tale q̄ ipsius trāsgressio iudicet p̄tīa q̄ n̄ sit. j. subijciā. **E**t nō q̄ ius nāle q̄ n̄qz ponit p̄ iure diuino ut hic tñ puto q̄ p̄p̄hen dit tam ipsū ius diuinū q̄ ipsū ius nāle. nā neqz ius nāle neqz ius diuinū p̄t imitari p̄ p̄suetudinē. z q̄ tuoz modos quib̄ sumit ius nāle uide p̄ gl. nōbile. j. di. in. c. ius aut nāle. **I**te nō q̄ p̄suetudo nō excusat in peccatis quoad deū sed fortius accusat. q̄ quāto peccata sunt diuturniora tāto sūt grauiora. ut i. c. fa. c. xxij. q. vij. flag. tia. z uide bo. gl. cū tex. iij. di. de niqz. **N**ō i. §. l. z. q̄ p̄suetudo p̄ualet iuri positio si est rōnabilis z p̄scripta. **E**t a p̄rio p̄suetudo rōe carēs nō derogat iuri. z rō est q̄ p̄suetudo cū sit q̄dā lex d̄z habere rōez in se als non est lex. iij. di. crit at lex. si ergo amittit substantialia legis nō p̄t p̄iudicare legi. **U**ltimo nō q̄ ius humanū appellat ius positio. z dicit ius positio ad d̄iam iuris nālis. nam manu positum est z p̄t uariari ex tpe. ut in. c. nō d̄z de p̄san. z aff. ius uero diuinū seu nāle p̄cedit rōne z instinctu nāli. **U**nde sicut nālia sūt imutabilia. v. di. in p̄n. z ipsum ius diuinū. **E**t scias q̄ ius diuinū appellat q̄ n̄qz ius nāle q̄ rōe nāli iudicet. ut nō. **I**nno. in. c. que i eccliarum de p̄stitu. **I**n glo. ij. hec gl. uer sat circa intellectum p̄me partis z nimis b̄cūit se ex p̄diuit. un̄ p̄ clarior intellectū p̄mo op. p̄ tex. uide q̄ ius naturale sit ius mutabile. nam circūfio erat de iure diuino z tñ post aduentuz **X**pi illi succedit baptisimus. ut in. c. maiores. j. de baptis. **I**te d̄ iure diuino mulier cessabat per plures dies post partum ab igressu templi. ut. v. di. i p̄n. z tamē hodie p̄t ml̄er libere ingredi ecclesiam quicūqz. ut in. c. uno de purgatiōe post partum. z multa alia fuerūt fm̄ legē mo saicā iuducta q̄ hodie p̄ofus cessant ut i obseruatōe sabbati z similitū. **S**o. glo. metu p̄rij intelligit tex. de p̄cepto morali. z ut clarius itelligas sciēdū ē q̄ p̄cepto rum diuinū quedā sūt moralia. i. quib̄ mores inloz māf ut ē nō occides. n̄ furaberis. honora patrē z matrē. **Q**uedā uero sunt mystica. i. figuralia. z illoz que dā sūt sacramēta de quib̄ poterat reddi rō ad s̄faz ut sacramētū circūcisionis z ut ml̄er cessaret ab igressu templi post partū. quedā v̄o ceremonialia de quibus uere nō p̄t reddi rō quoad s̄faz sed quoad itellectū sic. ut est istud p̄ceptū. **N**ō arabis i boue z asino. **N**ō induces uestē lino lanaqz p̄textā d̄ elec. cū cāz. cū similibus. p̄cepta moralia sūt imutabilia tāq̄ fūdada sup̄ rōe nāli: mystica v̄o sunt mutabilia. q̄ p̄ aduentū **X**pi cessauit figura z illuxit ueritas. **E**t d̄ his die ut plene nō. vj. di. in. §. his ita. ubi bo. glo. **I**te non itelligas q̄ i p̄ceptū moralib̄ idistincte reprobat p̄suetudo nā iste tex. loquitur cum limitatōe. uidelicet q̄ tūc cōsuetudo non ualeat cum trāsgressio iuris diuini iudicet p̄tīa. si ergo non induceret p̄tīa ualeret cōsuetudo. quādo autem hoc potest p̄tingere dicit ubi reglā iuris diuini ē generalis z p̄t naturali ratiōe capere limitationem. nā ut hic notabiliter dicit **I**nno. cōsuetudo p̄t augere diminuire z distiguere ius diuinū quēadmodum p̄t ipsa lex positio cū p̄suetudo nō sit aliud

ff. l. iij. di. erit aut lex. **U**ltimo nō que se posse defendere p̄ antiquā p̄suetudinē allegando ipsius irrōnabilitatē. nā papa hic n̄ reuocauit istas p̄suetudines d̄ nouo sed declarauit istos n̄ teneri ad obseruatiā istarū p̄suetudinū. Ille. n. qui declarat nihil de nouo agit. ut i. l. heredes palā. ff. de testa. z nō i. c. cū tu de usuris. Sed p̄ hoc z p̄ tex. opponit. nā isti erant laici ergo nō ad papā s̄ ad ip̄eratozē recurrendū erat. ut in. c. cām qui si. sint le. z. xvij. di. in. c. duo sunt. **S**o. dicit Jo. an. q̄ rōne peccati quod nutriebat iste p̄suetudines papa fuit aditus. nā decernere rōne peccati spectat ad papā z n̄ ad ip̄eratozē. ut i. c. nouit d̄ iudi. z in auct. ut clerici apud p̄prios c̄pos in. §. si uero. z nō bñ hoc dcm̄ q̄ ubi p̄suetudo uel statutū nutrit peccatū uel prestat p̄nitatē peccadi p̄t adiri iudex ecclesiasticus ut declarat talia statuta uel p̄suetudines nō tenere. **E**go puto q̄ et iudex secularis p̄t sup̄ h̄ adiri. nā ad ipsum et pertinet obuiare peccato. ut i. l. se natus. ff. de offi. p̄fedis. z in. c. rex debz. xxij. q. v. **U**nde p̄pellit ad obseruantiā iuramenti. ut i. c. licet d̄ iurcurā. li. vj. z sic locus crit iter istos p̄uentōni. fa teoz tñ q̄ i casu dubij p̄serēdus ē eccl̄asticus. ar. in. c. uenerabile d̄ elec. fac q̄ nō. **B**ar. i. l. titia. ff. so. ma. **I**n glo. ij. ubi largus mediū z. nō glo. que quoti die allegat ex qua hēs q̄ prodigalitas z auaricia sūt extrema z ambo uitiosa. largitas uero z mediū z sic ē v̄tus. q̄ i medio consistit v̄tus ut dicit p̄bus q̄ mediū attingere difficillimū ē. z uide gl. de pe. di. iij. i. §. hec que de charitate que dicit q̄ i oibus seruare mediū ultra hoicm̄ ē: quasi dicat magis ē diuinū q̄ humanū. nā res pene p̄ naturam ē q̄ aliqs̄ sit sine peccato. xv. di. i. §. criminis. **D**ost. ultra glo. poit alium uersum. **P**arcus sic retinet s̄z nūmum plozat auar. z dicit q̄ iter parcum z largum hec d̄tia ē. quia parco plus placent retenta; largo uero data plus placent. z uide ad mām pulchre p̄ **T**ullius z i scō d̄ officijs ubi i ter cetera dicit. **N**ec ita laudanda ē res familiaris ut cā benignitas aperire nequeat necita aperiēda ut oib̄ placeat. z eadem ē habenda res familiaris quam qui dem dilapidare temere flagitiosum ē sed ita ut auaricie ablit suspitio. **E**t Hieronymus ad **P**aulinū. **X**pi subitantiā ne ip̄udēter effundas ne liberalitate liberalitas pereat. q̄ nō. **I**n glo. i uerbo alienat ubi i cā p̄mipillarij. **N**ō illum casuz i quo bona mulieris sunt obnoxia pro culpa mariti z ē i bonis filij etiam emancipati i. l. fi. C. de p̄mipillarijs li. xij. **E**t dicuntur p̄mipillarij illi qui deferebāt i bello prima pila idest tela. **E**t propter magnum periculū q̄ i cis uer tebat cuz crāt p̄mi i bello fuit iuducta ista specialitas ut si ipsi cōdēnati q̄ se p̄raue gesserūt i officio n̄ haberēt un̄ soluāt p̄t manus extēdi ad bona uxoris z filioz. **E**t dicit **N**ico. matharelli q̄ h̄ fuit statutū ne p̄p̄ gemitus uxoris z filioz male gererēt coz̄ officium. z nō bñ istu n̄ casum. nā ex p̄simili rōne potes defēdere multa statuta que maxime uigēt **F**lorētie ut bōa filioz z uxoris z ēt ipsi filij p̄t capi pro delicto fallentie scilz q̄ pater fallit seu cedit foro. z idē i filibus casib̄ arduis z ualde periculosis. nā amore p̄ugis z filiozū sepe hōes retrahunt ab illa fallentia. illa tñ statuta iniqua sunt quādo ex necessitate iudicis quis ad fallēdam. **S**ed q̄ multi fallunt ex proposito ut uidemus iō em inarunt illa statuta. an autem cessante rōe statuti sit obseruandū illud statutum cū tāta iniquitate z dāno filioz z uxoris: uide q̄ nō. **I**nno. in. c. q̄ ple riqz in fine de imu. eccle.

fit aliud q̄ lex n̄ scripta. ut i. l. de quib⁹. ff. de legi. 2. §. c. consuetudo. 1. di. certū ē aut̄ q̄ ius positū ē cū ius
quāq̄ distiguit ius diuinū. nā regula illa iuris diuini i
ore duoz uel triū stat oē uerbū reperit limitata per
ius ciuile et canonicū. q̄ i multis casibus requiruntur
p̄les testes et aliquib⁹ pauciores. ut. ij. q. iij. in. c. 1. 2
nō. i. c. 1. 3. uniuersis de testi. et i. c. cū esset d̄ testa. dixi
i. c. nup de testi. et i. l. hac p̄sultissima. et i. l. sancimus
C. de testa. **Prē** illud p̄ceptū ḡnāle n̄ occides reperit
uarijs modis limitatū ē i multis casib⁹ hodie p̄missū
ē occidere qui n̄ sunt expresse p̄hibiti i iure diuino.
facit. c. pro humani d̄ homicidio. li. vj. 2. c. q̄i liceat
sine iudice se uideare in. l. 1. j. 2. ij. cū alijs filib⁹. unde
p̄clude q̄ ubi rō nālis suadet ius diuinū et distiguit et
limitari tūc trāsgressio n̄ inducit peccatū. et p̄sumit h̄
uoluisse ipsum deū cū uoluerit oēs casus distiguit.
Sz dedit regulas ḡnāles et p̄tē ḡnālem tribuit uicā
rō suo ut quodcūq̄ ligaueris sup̄ terrā et. xxij. q.
1. quodcūq̄. sz ubi nulla rō nālis suadet ipsū ius di
uinū mutari seu limitari tūc nulla lex nulla consuetudo
ualeat. puta si haberet consuetudo ut n̄ liceat honozare
patrē et matrē et tunc procedit recte dispositio istius
ter. **Unde** papa d̄ potius errare q̄ legē condere q̄
disponit circa ius diuinū sine cā. sic itelligit. xxv. q. 1.
sunt quidā. et ḡnāliter an et q̄i lex positā possit disti
guere et disponē circa ius diuinum dic ut nō. **Bar.** in
l. si. c. si ius uel uti. pub. dixi i. c. que i ecclesiarijs d̄
p̄sti. n̄ ob. p̄dicti. c. gaudem⁹ i sine de dimortijs ubi
iudex excusat si miserit repudiū uxori d̄ ius diuinum
cum maxime sit rōnabile. nā ibi n̄ excusat a peccato.
sed n̄ potest opponere exceptionē adulterij d̄ uxorez
ex quo dedit libellum repudij fm legē suā. de quo n̄
dicendū ut ibi plene nō. et p̄ hoc hēs declaratā p̄mā
partē capli. et p̄ hoc p̄t saluari deū **Hosli.** i. eo q̄ d̄
xit n̄ ualere statutum uel consuetudinē p̄ quam homici
da uel similis criminofus puniuntur ubi de iu
rediuo uenit puniendus personaliter. nā inducit tal
consuetudo uel statutū p̄nitate peccandi. facit. s. c.
p̄or. et i. auē. de mā. p̄nci. i. §. oportet. qd̄ bene nō.
Dat et hic **Abbas** ponēdo exemplū ad p̄mā p̄tem
n̄ ualere consuetudinē ut liceat interficere interfectorez pa
tris uel p̄centem i facie. **Nō** p̄mū dicitur. facit
enim d̄ statuta que uigent i multis locis permittentia
consanguineis uideare mortē seu iuriam consanguī
neoz hęc enī statuta uident̄ illicita. q̄ qd̄ d̄z fieri per
uā iusticie non debet excreri cuz rancore animi ma
xime quia p̄ebet mām peccati et scandali. ar. in. l. nō
ē singulis. ff. de re. iur. et i. l. cōuenire. ff. de pac. do
talibus. de quo uide per **Bo.** an. i. addi. spe. i. iur. de
cōstitu. ubi uidef hoc limitari quādo statutū dat hęc
facultatē ut ex rancore animi faciant uindictā. fec⁹ si
d̄at ut minister legis faciat iusticiā q̄ statutum potest
illos consanguineos ministros iusticie facere. xxij. q.
v. non ē crudelis. et d̄c latius ut ibi nō. p̄ p̄dicta p̄
etiam solui qd̄. nūquid ualeat statutū ut maxime bāni
tus ualeat ipune occidi. **Et** dicendū q̄ sic si sit ex cā
rōnabili q̄ bānitus ē hostis ciuitatis de quo p̄ **Bar.** i.
l. oēs p̄p̄ti. ff. de iusti. et iure. et in. l. amissione. ff. d̄ ca
pi. dimi. et h̄i facit. i. l. minime. ff. d̄ reli. et sūpt. fu.
et **Bo.** an. i. loco p̄cal. **In** gl. i. v. n̄ sit utilis. aduer
te i hac gl. que ē sup̄. §. 1. 3. usq̄ ad si. tractat mā consue
tudis. et quoad d̄riū glo. d̄c sz doc. q̄ p̄ncipiū h̄. §.
p̄t itelligi duplr. p̄ ut itelligat de consuetudinē i genē
et i abstracto ut sit sensus q̄ auctoritas consuetudis
n̄ ē utilis. sz d̄ uenit applicāda ad actus p̄tulares sit
distinctio de qua i sine ut n̄ habeat p̄iudicare iuri po
sitio nisi sit rōnabilis et p̄scripta. uel scdo p̄t itelligi
p̄ncipiū de bona et mala consuetudinē. nā apud illos i
ter quos uiget n̄ ē utilis auctoritas et c̄si sit mala. nā
solet assumi p̄ p̄uilegio. ut i. c. mala consuetudo. viij.
di. nā n̄ ē icantū ualura ut p̄iudicet legi nisi sit rōna

bilis et legitime p̄scripta. **In** gl. i. v. nisi fuerit. hęc gl. i
stat q̄ dicat rōabilis consuetudo uel irrōabilis et i effectu
p̄ ut duas regulas q̄ b̄i p̄derate sūt mltū aduerse.
Prā regula q̄ ois consuetudo ē rōabil quā iura nō
p̄probāt. et sic q̄libz consuetudo p̄t induci si n̄ h̄z iurē refi
stētā. §. 3. hęc r̄gulā facit. i. c. ad n̄r̄z. et i. c. cū inf̄
s. c. ubi ter. reprobat consuetudinē q̄ n̄ fuerat p̄ p̄t d̄a
nata. **Scda** regula ē q̄ illa d̄ rōabilis q̄ n̄ obuat ca
nonicis iustitū. et i effectu h̄ regula uult ut nulla consue
tudo ualeat d̄ legē qd̄ ē d̄ istū ter. et l. d̄ qb⁹. ff. d̄ legi
b⁹. **Ultio** gl. p̄t unū casū ḡnāle q̄ consuetudo p̄ noz
mā ecclesiastice discipline uel p̄ libertatē ecclie nō t̄z. et nō
h̄c casū q̄ p̄b̄dit i se multos casus p̄tulares. et h̄
dicitur t̄z **Bar.** i. d. l. d̄ qb⁹. et facit. i. auē. casta et irrita
C. de sacrosan. ec. et i. c. i. et i. c. ult. s. c. c̄ glo. rep̄itē
alie. opi. **Inno.** dicit q̄ si consuetudo p̄ legē h̄z legis exi
stētā uz fec⁹ si lex f̄stitit. **Ho.** d̄c h̄ reliquēdū arbitrio
discreti iudicē. nā nō possz dari certa doctrina. et idēz
tenuit gl. i. v. rōabilia i. c. 1. d̄ p̄st. li. vj. seq̄t **Bo.** an.
h̄ d̄cēs q̄ iudex p̄siderabit casus h̄ntes iurē existētā
et si consuetudo d̄ q̄ q̄rit maḡ accedit ad casū p̄similez
h̄ntē iurē existētā n̄ iudicabit p̄ consuetudinē. si n̄ accedit
ad casū h̄ntē iurē existētā iudicabit sz consuetudinē q̄ ue
lit i sua d̄cē q̄ cū i iure n̄ h̄am⁹ d̄teriatōez q̄ consue
tudo dicat irrōabilis sz h̄am⁹ aliq̄s consuetudines ip̄o
baras p̄cedit iudex i cāu dubij d̄ silib⁹ ad filia. ut i. l. n̄
p̄nt. ff. d̄ legi. et i. c. cū dilecā d̄ p̄fir. uti. ul. iur. do. **An.**
d̄ bu. ponit aliā theoricā d̄cēs q̄ consuetudo d̄ rōabil
fm unūq̄q̄z ius qd̄ accedit ad finē illi⁹ iurē. unī finis
iurē canonicū et diuinū ē felicitas aic. finis uo iurē ciuīl
ē bonū publicū. nā si consuetudo r̄dit i felicitatez aic ē
rōabilis fm ius canonicū et diuinū. **Si** uo sp̄gnat si
ni c̄no cōsuetudo ē irrōabil. ad h̄ bo. ter. 1. di. consue
tudo i si. ubi ter. d̄c q̄ consuetudo d̄z p̄gruē religioni et
discipline ecclesiastice. d̄ iure uo ciuīl consuetudo ē rōabil
si r̄dit ad bonū publicū. q̄ finis iurē ciuīl ad h̄ r̄dit.
et iō leges p̄mittētes usuras et p̄scriptōez cū mala fide
erāt rōabiles sz ius ciuīl. q̄ oia ista p̄mittēbāt i finē
boni publici. sed ius canonicū ip̄robat q̄i lex sp̄gnat
felicitati c̄nē. q̄ ad legē canonicā spectat dirigē h̄oiez
i deū. d̄ q̄ uis qd̄ nō. **Bo.** an. i. regula possessor i mer
cu. ubi p̄t finē utriusq̄ iurē. q̄ p̄ h̄ theorica do. **An.**
sit uo i se et sat̄ exq̄sita t̄n p̄ cā nō possūm⁹ discernē et
distigūē q̄ consuetudo dicat rōabilis. **Nā** sepe consuetudo
nō r̄dit i felicitatē c̄nē et t̄n approbat. ut p̄z i. c. cū
dilect⁹. s. e. et i. c. cū ecclia d̄ cā pos. et p̄. cū silib⁹. **Un**
si q̄ ē q̄ consuetudo n̄ nutriat p̄ctm. **Do.** cardi. posuit
aliā theoricā q̄ consuetudo q̄ nō ē d̄ ius nāle ḡtū uel
positiū p̄sumit rōabil nisi p̄bet d̄riū sz si ē d̄ aliq̄
istoz iurū p̄sumit i rōabil nisi p̄bet d̄riū. **Et** h̄ theo
rica ut p̄tā fr̄ote bona q̄uis iurē refistētā iudicat p̄t
p̄oēz d̄ cōsuetudinē. ar. bo. i. c. i. de p̄scrip. li. vj. **Sz**
h̄ theorica mibi ex toto n̄ placz. q̄ cū consuetudo consi
stat i iure nō h̄z ps. p̄bare ipsi rōabilitatē sz iudex h̄z
h̄ discernē. **Et** cōcordādo oia p̄d̄cā dicere q̄ h̄ relin
quēdū ē arbitrio iudicē ut noluerūt **Hosli.** et **Bo.** an. sz
iudex i formādo aiuz suū h̄bit respectuz ad theoricā
p̄d̄ctas nā p̄derabit utrū finis consuetudinis sit bon⁹
uel mal⁹. **Prē** utz sit d̄ ius ul p̄ter et an ex aliq̄ rōc iu
sta fuit iudicā et utz ius approbz simile consuetudinē ul
reprobz et h̄ tene. §. 3. h̄ et d̄ p̄dicta forit appōit. nā
ut q̄ nulla cōsuetudo p̄ ius possit cē rōabilis q̄ ius ē
fundatum sup̄ rōne. iij. di. crit aut̄ lex. et i. l. leges sa
cratissime. C. de legi. et i. c. cōsuetudo. i. di. ergo cōsue
tudo huic legi rōnabili p̄ria nō p̄t esse rōnabilis. q̄
si unum p̄rioz est bonum seu rōnabile aliud est ma
lum siue irrōnabile. ut in. c. intellecto de iureiurā. et i
c. hospitoliū. xxij. di. **Bo.** d̄c post **Bo.** an. q̄ cōside
rata unica rōne et unio sine consuetudo p̄ legē nō p̄t
cē rōnabilis sed cōsiderat̄ diuersis rationibus p̄t cē
cōsuetudo rōnabilis contra legem etiam rōnabilem.

Bone exemplū ius iduxit ut cōs tractet negocia cū con-
silio capli. ut i. c. nouit. z i. c. q̄ro d̄ his q̄ si. a. pla. Et
iō lex fuit bona z multiplex qz cōs z canonici faciunt
unū corp⁹. Itē qz firmi⁹ iudiciū qd̄ plimoz snia con-
firmat. ut i. c. prudētā d̄ offi. dele. tñ cōsuetudo pōt i-
duci d̄ istā legē. ut i. c. iij. j. de p̄sue. li. vj. que ē cō rōa-
bilis alia rōe cōsiderata uidelz ut facili⁹ expediant ne-
gocia. unū duo d̄ia p̄nt sil iūcta cē vā cōsideratis diuer-
sis finib⁹ ut nubere z n̄ nubere. xxvij. q. j. nuptiaruz.
In gl. fi. h. gl. diuidit p̄cipalit̄ i duas p̄tes. In p̄i-
ma ponit rēq̄sita ad cōsuetudinē iducēdā. In s̄a par-
te ponit mltiplices d̄ias int̄ cōsuetudinē z p̄scriptionē
scdā ibi s̄z quā d̄iam. Redcēdo ad p̄imum q̄ri pōt
quot z q̄ requirūt ut possit iduci cōsuetudo. So. glo.
enūerat fere. x. uel. xj. rēq̄sita. i. sine tñ ut recedere a
p̄dit̄ z solū exigē rōabilitatē z cursū t̄pis. **P**̄io s̄z
gl. hic i p̄io requirūt ut sit rōabilis. z q̄ dicat̄ rōabilis
dic ut dixi i p̄cedētī gl. **S**. d̄o requirūt q̄ sit p̄scri-
pta z i hoc sūt multe uarietates z maxie qz. **A**i. post
de. reprobauit quodāmod̄ v̄ba istī⁹ tex. dices qz p̄sue-
tudo n̄ pōt p̄scribi. qz p̄scriptio respicit ius formatum
p̄suetudo ē qd̄ disponēs ergo n̄ pōt p̄scribi. Sed tu
dic qz tex. n̄ d̄z itelligi ut cōsuetudo p̄scribat̄ siue p̄scri-
bat̄ d̄nium alicui⁹ rei sed d̄z cē p̄scripta. i. obrēta per
cursū t̄pis requisiti ad p̄scriptionē. Itē z scdō ius
canonicū requirūt cōsuetudinē cē p̄scriptā solū q̄n ē
p̄ ius positiuū. nā inferiorēs n̄ p̄nt statuere p̄ ius cano-
nicū. ut dixi. s̄. e. cū dilect⁹. un̄ si uolūt tollere aliq̄e
canonē d̄z q̄ cōrrat quedā p̄scriptio p̄ ius uel le-
gē sup̄ioris. debes. n. scire qz ius ciuile nūq̄ requirūt
cōsuetudinē cē p̄scriptā ē p̄ ius sed solū ius nostrū ca-
nonicū facit mentionē de istā p̄scriptōne. z puto qz
ista sit diuersitatē rō qz seclares p̄sone h̄nt p̄tatem ab
ip̄eratore p̄dēdi leges ē p̄ legē p̄cipis. ut i. l. omēs
ppli. ff. de iusti. z iure. un̄ si iducūt cōsuetudinē p̄ legē
n̄ ē opus qz quasi p̄scribat̄ p̄ legē p̄cipis. qz illā legē
possent directe tollē p̄ d̄nium statutū. un̄ i cōsuetudinē
iducenda s̄m ius ciuile sufficit tacit⁹ cōsensuz ppli non
aūt ut dixi requirūt aliqua p̄scriptio. ut i. d. l. d̄ quib⁹.
s̄z de iure canonico n̄ ē p̄missum uiris ecclesiasticis sta-
tuere p̄ canonē. ut i. c. qd̄ sup̄ his de ma. z obe. z in
c. cōstitutus. xxv. q. ij. iō d̄z ut tollat̄ canon pape qua
si p̄ quandā p̄scriptionē. un̄ p̄scribit̄ n̄ cōsuetudo
s̄z pōt illa lex pape s̄z cōsuetudo d̄z p̄scripta modo
p̄dicto. Et ē unū mirabile qz cōsuetudo possit iduci
p̄ canones p̄ inferiorēs z p̄ statutū ab eis n̄ possit fie-
ri. nā cōsuetudo non pōt iduci nisi ab h̄ntib⁹ p̄tātē le-
gis condēde. ut in. d. l. de quib⁹. z dixi. s̄. sup̄. **B**ica.
hinc iō dicit **Bar.** i. l. j. ff. de legi. qz usus z mores mu-
lierz n̄ introducūt cōsuetudinē qz n̄ p̄nt mulieres legē
condere. ut in. d. l. j. qd̄ nō. z p̄ h̄c rōnem intelligas
impugnationē quā faciebāt ad diffinitionē. **S**o. an.
quā posuit sup̄ rubrica qz uidēs qz a uiris ecclesiasticis
pōt iduci cōsuetudo p̄ canones z n̄ n̄ p̄nt facē leges
p̄ canones. un̄ oportet te dicere qz ista cōsuetudo assu-
mit uires n̄ solū ex tacito cōsensu uiroz ecclesiasticoz
sed auctoritate pape p̄mittētis iduci cōsuetudinē p̄
canones. Sed pulchrū ē uidere quare ualeat cōsue-
tudo contra canones z n̄ statutū z quare personis secu-
larib⁹ fuit indultū ut legē possint condere cōtra legē
imp̄atoris. z n̄ sic fuit indultū uiris ecclesiasticis ut pos-
sint contra canones statuere z ē subtilis inuestigatio
credo illā fuisse rōnem. ius ciuile finaliter tendit i bo-
nū publicū z i utilitatē p̄uatoz. unde si popul⁹ uult si-
bi p̄iudicare p̄nam legē cōdēdo ip̄ator nō curabit
qz pōt ppli s̄z renūciare fauori suo. ut i. c. ad aplicaz
de reglarib⁹. Itē qz mores hominū sūt diuersi iō
uoluit imp̄ator ut q̄qz ppli possit sibi facere legē nō
tñ cōtra honestatē nec contra iura reseruata principi
s̄z i suū p̄iudiciū d̄ntaxat. ad b. d. l. oēs ppli. z qd̄ ibi
nō. **Bar.** sed ius canonicū p̄cipalit̄ itendit homines

dirigē i deū z uenit ad bonū publicū ecclesiasticū vñ sta-
tutū p̄riū editū ab inferiorib⁹ p̄sumit t̄merariū z ab-
rosiū z fini eterno p̄riū iō nō pōt papa dare p̄tātē de-
ricis statuēdi p̄ canones sed cōsuetudo tollerat̄. qz sur-
git ex tacito cōsensu z non p̄sumit tanta ambitio. Itē
qz magis scandalū orit̄ ex cōsuetudinis reprobatione
cū cōrrat tacitus cōsensuz z longo t̄pe cōtinuat̄. **D**ic-
ti **Sal.** unū singulare dictū p. l. si hoicm. ff. man. qz
ex cā urgētī z uerisimilit̄ nō. p̄uisa a canone pōt fieri
statutū p̄ canonē. z mltū bene facit illa. l. ibi. n. d̄z qz
si dedi mandatū sp̄ale alicui ut manumittat aliquem
seruū certū pōt. p̄curator generalis d̄nī ex noua cā in-
terdicere. p̄curator sp̄ali ne manumittat q̄si ex noua
cā p̄ d̄nīm nō cōsiderata possit. p̄curator generalis ue-
nire p̄ra mādātū sp̄ale ipsius d̄nī ita d̄icēdū i inferiori-
bus ut possint ex cā noua z urgenti statutū edere p̄
sp̄ale statutū superioris. Et p̄ h̄ dictum z illaz. l. tene-
mētī illud dictum singulare qz ex cā noua pōt legat⁹
generalis in partib⁹. p̄hibere delegato pape sp̄ali ne
p̄cedat in cā sibi cōmissa q̄q̄ in illa cā delegatus sp̄a-
lis dicat̄ maior delegato generali. ut in. c. studuisti d̄
offi. legati. sed ut dixi h̄ ultimū admittitur ex noua cā
nō cōsiderata p̄ papā z hoc b̄n nō. Quātū vō t̄ps req̄-
rat̄ ad cōsuetudinē iducēdā uarie sunt opi. glo. h̄ in
p̄n. requirūt t̄ps. x. annoz sicut in p̄scriptione. Alij re-
quirūt t̄ps d̄ cuius initio memoria n̄ sit. ut statū subij-
ct̄ in glo. s̄z t̄p̄clude sic māz. aut querit̄ de iure ci-
uili aut de iure canonico. **P**̄io casu cōt̄ tenet̄ ut suffi-
ciat t̄ps. x. annoz et si cōsuetudo sit p̄ra ius qd̄ p̄bat̄
legit̄e hac rōe. iura requirūt longū t̄ps ad iducēdū
cōsuetudinē. ut. C. que sit lō. p̄sue. in rubro z nigro. z
in. l. ij. C. de seruitu. sed longū t̄ps d̄z decē annoz. ut
C. d̄ p̄scrip. lō. t̄p̄. p̄ totū ergo zc. Et h̄c opi. sequit̄
Bar. in. d. l. de quib⁹. z **Li.** in. d. l. ij. De iure vō ca-
nonico dic qz aut cōsuetudo ē p̄ter ius z sufficit t̄ps. x.
annoz. ad h̄ glo. nō. i. c. si. j. e. li. vj. z in. c. cōsuetudo
xij. di. qd̄ v̄ limitādū nisi cōsuetudo ueniat ad detra-
hēdū iuri alicuius ecclesie. qz tūc sicut in p̄scriptione
ecclesie requirūt t̄ps. xl. annoz ita in cōsuetudine. Et h̄
est nōbile dictū **Inn.** s̄. e. cū dilectus. qd̄ ē b̄n notādū
uidet̄ tñ ibi. **Inn.** restringere q̄n cōsuetudo ē p̄ ecclesiam
particularē secus si p̄ra ecclesiam ulem. nō tñ ad hoc
uideo bonā rōnem diuersitatis. qz nō d̄z esse minus
fauorabile totū corp⁹ ecclesie q̄ aliquod mēbrū ipsi⁹ ec-
clesie. aut cōsuetudo est p̄ ius canonicum z tūc requirūt
t̄ps. xl. annoz z in hoc casu requirūt qz cōsuetudo sit
p̄scripta. ut h̄ z i. c. ij. e. ti. li. vj. z rōnem diuersitatis
int̄ ius canonicū z ciuile. s̄ dixi. Et q̄re maius p̄uo v̄ssi-
mū qz ubi cōsuetudo uenit p̄ ea q̄ sūt reseruata p̄nci-
pi in signū sp̄alis p̄uilegiū tē utroqz iure requirūt t̄ps
de cui⁹ initio non est memoria. vt ē tex. nō. in. c. sup̄
quibusdā de v̄bo. sig. cessat. n. i. illis casib⁹ rō quā. s̄.
dixi p̄ quā de iure ciuili sufficit t̄ps. x. annoz. **A**t
tio requirūt s̄m glo. qz cōsuetudo sit inducta ex certa
scia z nō p̄ errore. allegat. l. qz nō rōe. ff. de legi. Ad
uerte qz illa lex facit in p̄rium. nā ibi d̄z qz si p̄ errore
fuit inducta cōsuetudo nō d̄z exēdi ad casū similit̄. z
ille ē tex. notabilis in hoc qz licet als cōsuetudo ex-
tendat̄ ad casū similit̄ intellige si non habet ius in
contrariū. ut in. l. de quib⁹. z qd̄ ibi nō. p̄cal. secus
q̄n cōsuetudo fuit inducta per erroz. nā tūc t̄z quoad
illū casū sed n̄ extendit̄ ad casū similit̄. z ponit̄ exēplū
in quibusdā locis est cōsuetudo si d̄ns uini ponat ad
plaustrū quo uinū portat̄ qz rustic⁹ non tenet̄ de p̄ri-
culo z tamen n̄ d̄z exēdi h̄c cōsuetudo ad alia liqui-
da. tñ seruanda ē i casu suo ex quo popul⁹ cōsensit
i illa cōsuetudine credens forte hoc cē iuridicū z rōa-
bile. sed ubi esset tant⁹ erroz qz tolleret cōsensuz po-
puli tūc procederet glo. etenim ē cōsuetudo introdu-
ta qz deficeret cā efficiens. i. ipse. cōsensuz populi
NE III. D.

ut in. d. l. de quib⁹. **¶** Quarto requiritur quod consuetudo sit
iudicia sciēte illo quod per ius cōdē. alle. glo. l. de quibus i
fi. ff. de legib⁹. et multi tenuerūt hanc opi. s3 Jo. i. di.
psuetudo. et. iij. di. i. §. leges. et. viij. di. i. c. frustra. t3
quod sensus pape seu scia nō requirit ad psuetudinez
iudicēdā als raro ul' nunq̄ iudicēret psuetudo. et hec
opi. videt cōior et nī pl3 p̄ma p̄ istū tex. qui soluz req̄
rit quod sit rōabil' et pscrip̄ta. **¶** Itē p. c. i. de p̄sti. li. vi. ubi
dicit quod papa cōfēt ignorare statuta et psuetudines loco
rū. **¶** Dicit tñ h. do. An. nōbile uerbū si cēt uez quod ubi
psuetudo iudicēret ius sciēte papa tūc sufficit tps. x.
ānoz qz habet sensus illi' qui p̄ legē p̄riā condere
dicūt ē nōbile s3 nī bñ iure. p̄bas. illud nī fatcor qñ pa
pa sciūtisset et usus fuisset illa psuetudine. sed ubi solū
p̄stat patiētā nō ut hoc dicitū. p̄cedē qz multa p̄ pa
tiētā tollerāt. ut i. c. iādudū d̄ p̄bē. **¶** Itē qz ista ē quasi
qdā pscrip̄tio p̄ legē superioris. unī sicut in pscrip̄tiōe
scia illi' p̄ quē pscribit nō minuit tps a iure statuitz
ita nec i consuetudine inducenda p̄ legē principis. **¶** Po
sūt hīc etiā do. An. aliud dicitū nōbile si esset uez qd
nī fuit originalit' Jo. monachi. et Arch. in. c. generalī
de elec. li. vi. quod ubi ius requirit antiquā consuetudinē
uel ubi obuiat oī iuri requirit tps de cui' initio nō ē
memoria. **¶** S3 p̄riū apte facit tex. iunctis dicitis doc. in
d. l. de quib⁹. ubi consuetudo dicitur iudicēta s3 sit obrēta
p̄ tps. x. ānoz. nā nō pl' ip̄ortat uerbū antiquata q̄
nerbū iudicēta. p̄riū facit iste tex. solū enī requirit cō
suetudinē tūc pscrip̄tā cū ē ius. **¶** Itē qz cū de iure
civilī reglarit' sufficiat tps. x. ānoz nō debem⁹ deua
re a dispositōe legali nisi quaten⁹ repit i ius cautū. ut
i. c. i. de no. ope. nūc. **¶** Et h. duo dicta meli⁹ fuisset col
locata. s. i. sēdo requisito. **¶** Quinto requirit' fm gl. quod
sit tale ius quod possit pscribi. nā laici nō p̄nt acquirere
sp̄alia ex pscrip̄tione seu consuetudine. p̄ h. c. cām d̄
pscrip̄t. et. c. messana. et. c. sacrosancta d̄ elec. **¶** Et nō.
quod sicut ex pscrip̄tiōe laicus nō p̄t acquirere ius sp̄
rituale. ita nec ex consuetudine. et dico quod nī sufficeret
tps de cui' initio nō ē memoria. ut notat uoluit Jo.
an. in. c. ij. de p̄e. li. vi. optie facit. c. q̄to. s. e. possit
tñ attērari quod in eis quib⁹ papa pōt facere laicos capa
ces quod tūc possit iudici consuetudo nō dico pscrip̄tio ut
laici possint attērari sp̄alia si papa sciuit psuetudinē
iudici et nō p̄dixit. ar. optimū i. l. de quib⁹ p̄alle. nisi dī
cas psuetudinē tolli uel ip̄ediri. p̄p̄t irrōabilitatem et
forti⁹ hoc ultimū uer⁹. nā rō ē quasi cā formalis ip̄si⁹
psuetudinis. forma autē dat esse rei. ut in. c. qz p̄pter
de elec. **¶** Sexto requirit' quod consuetudo sit obrēta in p̄
dicio iudicio. allegat glo. l. cū de consuetudine. ff. d̄
legi. et. c. abbate. de v̄b. sig. i. quod p̄t p̄dicere uel semel
saltē fuit iudicatū consuetudinē esse. et s3 aliqui hoc te
nuerūt tñ cōis opi. canonistaz et legistarū est i oppo
sitū ut illud necessario nō requirāt. p̄bas rōe cōsue
tudo inducitur ex morib⁹ et usib⁹ hominū. ut i. d. l. de q̄
bus. et i. d. c. consuetudo. et insti. de iure nālī. i. §. ex nī
scripto. ergo nī requirit' necessario act⁹ iudiciari⁹. **¶** Itē
si dicitū gl. esset uez nunq̄ possit ita introduci cōsue
tudo quod oportet quod habeat initū et sic nunq̄ possit iu
dicari p̄o consuetudine ex quo nunq̄ obrēta in iudi
cio. fatētur tñ doc. utriusqz iuris quod ex actu iudiciario
introducitur consuetudo. puta quod iudex iudicauit cō
tra legem populo sciēte non contradicente. unde
actus iudicialis sufficit ad probandum consuetudinē
non ut actus iudiciarius sed quia per illum actum de
tegitur consensus populi et sic procedunt allegata in
glo. **¶** Septimo requiritur secundum glo. quod homi
nes sint usi consuetudine uarijs uicib⁹ animo intro
ducendi consuetudinē. **¶** Dic cadit alius articulus
quot uices seu actus requiruntur ad inducendam cō
suetudinē. multe sunt op̄iniones in hoc canonista
rum et legistarum. sed communis opi. est quod requirun
tur tot actus et ita notorij ut uerisimiliter trāstuerint

in noticiā populī. nā ut sepe dixi nō act⁹ s3 tacitus cō
sensus populī inducit cōsuetudinē. unī ubiqz ex con
iecturis habet tacit⁹ cōsensus populī tūc nō curat de
magna frequētia actū. **¶** Dubitat tñ nūquid unic⁹ act⁹
notorij introducat cōsuetudinē. **¶** Quidā dixerunt quod sic
Bar. p̄ in. d. l. de quib⁹. quod psuetudo introducitur ex fre
quētia moris sed cessat frequētia ubi ē unic⁹ act⁹. **¶** Itē
est p̄ substantiā et significatōez uocabuli. nā psuetudo ē
quasi cōis assuefactio. **¶** Itē ex unico actu quātūcūque
notorio nō pōt elici sensus populī. quod forte p̄ errore
uel cā uitadi scādali p̄pls p̄ma uice nō p̄dicit et h. mibi
placet. **¶** Distingue tñ quod aut ille unic⁹ act⁹ h3 cām suc
cessiuā et sufficit si habuit cōtinuatōem p̄ tps infra qd
inducit cōsuetudo. tex. alle. similem in. c. cū de bñficio
de p̄bē. li. vi. nā si bñficiū seculare p̄ferit regulari et pos
sidedet per regulare tpe habili ad cōsuetudinē inducē
dā efficit illud bñficiū regularē et unica collatio inter
uenit. et ita ecōtra si regulare p̄ferit seculari et illa col
latio h3 actū successiuū. s. possessionē cōtinuatā p̄ re
gularē. **¶** Et idē dic si edificaret pons i publico et habe
ret cāz p̄manētē. **¶** Octauo requirit' s3 glo. quod maior
pars populī utat illa psuetudine. quod sicut minor pars
populī nō pōt facere legē ita nec inducere psuetudinē
intelligo glo. de maiori parte populī habere cōsensuz
habile ad introducēdā legē seu psuetudinē. nā mulie
res infantes furiosi nō p̄putāt i numero. quod isti nī p̄nt
legē cōdere. ut i. l. j. ff. de legi. **¶** Itē intelligo gl. d̄ cō
suetudine quod distinguit totū pplm sed si tractarem⁹ de
cōsuetudine introducēda i aliquo collegio sufficit ma
ior pars illi⁹ collegij. **¶** Hoc tñ ego limitare. nā maior
pars nō sufficit ad introducēdā legē. quod oportet saltē
quod sint due partes uniuersitatis. ut i. l. nulli. et. l. pla
ne. ff. quod cuiusqz uniuersi. s3 maior pars istaz dua
rum partium nō sufficit ad disponendum. ut in. l. qd
maior. ff. ad muni. et in. c. j. de his que fiunt a ma
parte ca. **¶** Et iō dicerem quod saltem due partes illi⁹ unī
uersitatis seu collegij debent esse sciētes quod illa cōsue
tudo introducitur. et per hoc est expedita prima pars
glo. **¶** Sed quero circa istam partē de qōne quoti
diana nūquid unic⁹ actus interueniens cōtra psue
tudinē interrūpat ipsam cōsuetudinē. **¶** Cōclude quod aut
psuetudo nī erat adhuc cōpleta et p̄fecta interrūpit cō
suetudo ita quod nō est opus de nouo icipere. quod p̄ hoc
nō apparēt de tacto cōfēsu populī quod uelit inducē cō
suetudinē cū fecerit actū p̄riū. ar. in. l. ubi repugnātia
ff. de re. iur. et. c. sollicitudinē d̄ appel. i. fi. **¶** S3 si cōsue
tudo erat cōpleta et p̄fecta tūc unic⁹ act⁹ in p̄riū nī tol
lit cōsuetudinē sed oportet quod tollat eō tpe et mō qbus
fuit inducta quod iam lex ē et iō d3 tolli tāq̄ lex. credo tñ
indifferēter sufficere tps. x. ānoz et sic intellige glo. in
l. tp̄alis in. §. j. ff. de re. iur. **¶** Et Jo. an. h. circa scōdaz
partē glo. instat in reddēda rōe diuersitat' int' pscrip̄ti
onē et psuetudinē. et ē nōbilis qd et magni effect⁹ et gl.
in hac qōe nīhil p̄fecte dicit. **¶** S3 tu post doc. dic quod p̄
cipalis et fūdamentalis dīa ē quod ex pscrip̄tōe acquiritur
ius puato siue illud ius trahat ex publico siue ex pu
to. cōsuetudine uero non acquiritur ius alicui puato
sed i publico unīcūqz causef etiā si ius trahat ex p̄
uato. ut in. l. uēditō. §. si p̄stat. ff. cōta p̄di. ubi p3 quod
pōt introduci psuetudo quod q̄sqz possit dato p̄cio fodē
lapides ex fūdo alicuius. unī ius illud trahit a puato
et acquirit publico et i cōi. unī si acquireret certē p̄sonis
nō esset psuetudo sed pscrip̄tio. nā psuetudo est lex quod
d3 esse cōis. ut. iij. di. crit at lex. si ergo acq̄rit puato
ergo nō est cōis. et iō nōbiliter dicit Jo. an. h. quod c. cū
dilectus. §. eo. ip̄oprie ponit in hoc titulo. quod loquit'
potius de pscrip̄tione quod d̄ cōsuetudine ut ibi dixi quod
ius ibi subtraheret certo. collegio. et nō bñ hoc dicitū
quod nō d3 cōsuetudo ubi ius acq̄rit certo collegio quod col
legiū t3 uices unius. est. n. quoddā corp⁹ fictū et repre
sentatū. ut in. l. mortuo. ff. de fidciū. et in. l. p̄pone

